

Народна банка на Република Северна Македонија

ДИРЕКЦИЈА ЗА МОНЕТАРНА ПОЛИТИКА И ИСТРАЖУВАЊЕ

Најнови макроекономски показатели Преглед на тековната состојба

јуни 2021 година

Најнови макроекономски показатели

Преглед на тековната состојба – влијанија врз монетарната политика

Прегледот на тековната состојба има за цел да даде осврт на најновите макроекономски податоци (март – мај 2021 година) и споредба со последните макроекономски проекции (април 2021 година). Со тоа ќе се утврди колку соодветствува тековната состојба во економијата со очекуваните движења на варијаблите во последниот циклус проекции. Прегледот е фокусиран на промените на екстерните претпоставки и остварувањата кај домашните варијабли и на тоа како се одразуваат овие промени врз амбиентот за водење на монетарната политика.

Според последните оценки на дел од меѓународните институции, направени се нагорни ревизии за глобалниот раст за периодот 2021–2022 година, главно како резултат на поповолните очекувања кај развиените земји во услови на забрзана масовна имунизација, очекувањата за постепено намалување на рестриктивните мерки и отворање на секторите коишто подразбираат блиска социјална интеракција, одобриениот значаен фискален стимул во САД, како и оцените за раст на довербата и зголемена идна потрошувачка. **Притоа, неизвесноста и натаму е висока, но ризиците поврзани со проекциите сè повеќе се оценуваат како урамнотежени.** Главниот ризик и понатаму се поврзува со развојот на пандемијата и процесот на вакцинација, при што *надолните ризици* се однесуваат на побавното производство и дистрибуција на вакцината, како и бавната и нееднаква имунизација, со што би се зголемила веројатноста за појава на нови мутации на вирусот коишто би можеле да бидат отпорни на вакцините и можност за повторно воведување рестриктивни мерки. Понатаму, побрзиот раст и повисока инфлација во развиените земји може да доведе до побрзо затегнување на глобалните финансиски услови, што би имало неповолен ефект врз поранливите земји во развој преку одлив на капитал и зголемените потреби за отплата на долгот, а предвременото повлекување на мерките за економска поддршка заради пандемијата би можело да влијае за натамошно влошување на билансите на економските субјекти и зголемување на бројот на банкротства, што може да доведе до неповолни ефекти врз банкарскиот систем, како и подолготрајни негативни ефекти врз пазарот на труд и врз потенцијалниот раст. Од друга страна, *позитивните ризици* коишто ќе го забрзаат закрепнувањето на глобалниот раст се однесуваат на побрзото спроведување на вакцинацијата од очекуваното, поголема ефикасност на вакцините и напредок во медицинскиот третман, поголем ефект на фискалниот стимул во САД врз глобалниот раст од очекуваниот и вишокот заштеди на населението за време на пандемијата да се насочи кон поголема потрошувачка од очекуваната. Во однос на **економските движења во еврозоната**, како наш главен трговски партнер, економската активност во првиот квартал на 2021 година забележа годишен пад од 1,3%, што претставува значајно забавување во однос на падот во претходниот квартал (од 4,7%). За вториот квартал, најновите високофреквентни податоци за април и оценки од анкетните истражувања на економските субјекти во мај упатуваат на значително подобрување и остварување солиден годишен раст, при очекувања за раст како во индустрискиот сектор, така и во услугите и малопродажбата, со оглед на постепено олабавување на рестриктивните мерки за заштита на јавното здравје. Под претпоставка дека ќе се забрза процесот на вакцинација и соодветно на тоа, дека ќе дојде до побрзо олабавување на рестриктивните мерки во втората половина од годината и ќе се овозможи дополнителна фискална поддршка, во јунските проекции ЕЦБ изврши нагорна ревизија на растот за 2021 и 2022 година во споредба со март, кој се очекува да достигне 4,6% и 4,7%, соодветно, додека проекцијата за 2023 година е непроменета (2,1%)¹. Во поглед на Германија, како наш најзначаен трговски партнер, слично како и во еврозоната, по падот во првото тримесечје на 2021 година (од 3,1%), анкетните истражувања за мај упатуваат на подобрување на економската активност во однос на претходниот квартал, при поповолни оценки кај сите сектори. Пазарот на труд во еврозоната и

¹ Во март беше проектиран раст на БДП од 4%, 4,1% и 2,1% за 2021, 2022 и 2023 година, соодветно.

понатаму бележи поволни поместувања, при што стапката на невработеност во април изнесува 8%, наспроти стапката од 8,2% во првиот квартал. Во однос на инфлацијата во еврозоната, првичната оценка за мај покажува нејзино натамошно забрзување, достигнувајќи годишна стапка од 2% (1,6% во април), главно заради повисокиот раст на цените на енергијата. Според најновите проекции на ЕЦБ, се очекува инфлацијата во 2021 да изнесува 1,9%, а потоа да забави на 1,5% и 1,4% во 2021 и 2022 година, соодветно. Во споредба со март, проекциите за 2021 и 2022 година се ревидирани нагоре, во услови на повисоки светски цени на нафтата и храната, но и на повисоките оценки за базичната инфлација, додека инфлацијата во 2023 година е непроменета². Од аспект на странската каматна стапка, проекциите на **едномесечниот ЕУРИБОР** за 2021 и 2022 година се непроменети во споредба со априлските оценки.

Гледано преку одделните квантитативни показатели за надворешното окружување значајни за македонската економија, проекцијата за странската ефективна побарувачка е ревидирана минимално нагоре за 2021 и 2022 година во споредба со априлските проекции, додека кај оценката за **странската ефективна инфлација** за 2021 година е направена мала ревизија нагоре, а за 2022 година таа е непроменета. Во однос на **девизниот курс на САД-доларот во однос на еврото**, се очекува помала депрецијација на САД-доларот во 2021 и 2022 година со споредба со април. **Најновите проекции за цените на примарните производи на светските берзи се ревидирани нагоре** во однос на проекциите од април, упатувајќи на усогласени придвижувања за 2021 година, кога се очекува значителен раст, додека промените на цените во 2022 година се во различна насока и главно упатуваат на релативно стабилизирање на цените. Сепак, движењата и оцените за цените на примарните производи се исклучително променливи и врз нив засега влијаат случувањата поврзани со пандемијата на КОВИД-19, што создава поголема неизвесност околу нивната идна динамика и ефектите врз домашната економија, и на краток и на подолг рок.

Споредбата на последните макроекономски показатели од домашната економија со нивната проектирана динамика во рамките на априлскиот циклус проекции покажува дека нема позначителни отстапувања во одделните сегменти од економијата. Според објавените проценети податоци за БДП, во првиот квартал од 2021 година реалниот БДП забележа реален пад од 1,9% на годишна основа, што претставува мало продлабочување на падот споредено со падот во претходниот квартал (-0,7%), во услови на трет бран на КОВИД-19 и неговото негативно влијание врз динамиката на економското закрепнување. Падот на економската активност е во рамките на очекуваното продлабочување на падот од априлскиот циклус проекции. Високофреквентните податоци за вториот квартал од 2021 година со кои се располага во моментот се делумни заради што не може да се согледаат состојбите во целина, но упатуваат на позитивни сигнали со оглед на стабилизирањето на третиот бран од пандемијата, како и на започнатата имунизација во земјата. Воедно, податоците за април покажуваат значително забрзување на реалниот годишен раст на прометот во вкупната трговија и индустриското производство, пред се заради базниот ефект од ниската споредбена основа поврзано со строгите мерки воведени за спречување на ширењето на КОВИД-19 во овој период од минатата година. **Во однос на промените кај потрошувачките цени, остварената годишна стапка на инфлација во мај 2021 година од 3% е во склад со априлската проекција.** Во просек, ценовните промени во периодот април – мај се во согласност со очекувањата според априлскиот циклус проекции. Во однос на очекуваните движења на увозните цени, последните ревизии се во нагорна насока. Сепак, и натаму е нагласена неизвесноста во движењето на светските цени на примарните производи во следниот период, со оглед на неизвесните економски ефекти поврзани со пандемијата и изгледите за справување со неа.

Девизните резерви се одржуваат на соодветното ниво и во сигурната зона, а на крајот на мај 2021 година, девизните резерви бележат зголемување во однос на состојбата на крајот

² Во март беше проектирана инфлација од 1,5%, 1,2% и 1,4% за 2021, 2022 и 2023 година, соодветно.

на првиот квартал. Расположливите податоци за април 2021 година упатуваат на трговски дефицит, кој е нешто повисок од очекуваниот за вториот квартал од годината, но периодот на оценка е премногу кус за да се донесат посигурни заклучоци. Податоците за менувачкото работење заклучно со мај 2021 година укажуваат на остварени нето-приливи од приватните трансфери, коишто засега се малку повисоки од очекуваните за вториот квартал од 2021 година. Остварувањата кај билансот на плаќања за првиот квартал од 2021 година главно се во согласност со очекувањата со априлската проекција.

Во однос на движењата во монетарниот сектор, податоците за април покажуваат месечен пад на **вкупните депозити** од 0,4% (по растот од 0,8% во март), што во најголем дел е резултат на намалувањето на депозитите на останатите финансиски институции, како и на депозитите на претпријатијата, при умерен раст на депозитите на домаќинствата. Од валутен аспект, се забележува намалување на денарските депозити, но раст на депозитите во странска валута. На годишна основа, вкупните депозити во април се повисоки за 6,8% и се на нивото на проектираниот годишен раст за крајот на вториот квартал од 2021 година. **Вкупните кредити** во април се зголемија за 0,7% (раст од 0,9% во март), кој речиси подеднакво произлегува од растот на кредитите на домаќинствата и на претпријатијата. Според валутната структура, растот во целост е резултат на кредитите во домашна валута, при мал пад на кредитите во странска валута. На годишна основа, вкупните кредити во април се повисоки за 5,7%, при проектиран раст за вториот квартал од годината од 4,0%, согласно со априлската проекција.

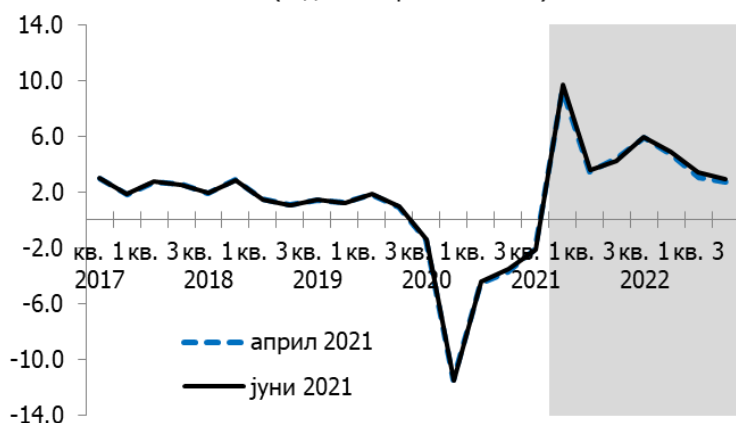
Во Буџетот на Република Северна Македонија во периодот јануари - април 2021 година е остварен дефицит од 6.861 милион денари. Буџетскиот дефицит во најголем дел е финансиран преку задолжување на државата во странство, а во помал дел и на домашниот пазар. Остварениот буџетски дефицит за првите четири месеци од годината претставува 19,6% од дефицитот предвиден со Буџетот за 2021 година.

Последните макроекономски показатели и оценки упатуваат на одредени отстапувања во однос на проектираната динамика, но согледувањата за амбиентот за спроведување на монетарната политика главно се непроменети во однос на претходните оценки. Девизните резерви и натаму се на соодветно ниво и се одржуваат во сигурна зона, а остварувањата во периодот април – мај 2021 година засега се подобри од очекувањата за вториот квартал. Како што и се очекуваше, а во услови на трет бран на пандемијата, падот на бруто домашниот производ умерено се продлабочи во првиот квартал од 2021 година. Расположливите високофреквентни податоци за вториот квартал од годината упатуваат на закрепнување и засега се во рамки на очекувањата за високи стапки на раст на економската активност во овој период, при ниска споредбена основа од истиот период минатата година. Во однос на инфлацијата, остварувањата во периодот април – мај 2021 година се во рамки на проектираните, при нагорни ревизии кај очекувањата за увозните цени, чиешто движење е исклучително променливо и неизвесно, а со тоа и нивното влијание врз домашните цени. Во рамки на монетарниот сектор, годишниот раст на депозитите во април е на проектираното ниво за вториот квартал на 2021 година, додека годишниот раст на кредитите засега го надминува растот во априлската проекција.

Послаба активност во првиот квартал на 2021 година и значителни нагорни придвижувања кај високофреквентните податоци за вториот квартал

Во услови на трет бран на КОВИД-19 и негово негативно влијание врз динамиката на економското закрепнување, реалниот БДП забележа годишен пад од 1,9% во првиот квартал од 2021 година, што претставува мало продлабочување на падот во споредба со падот во претходниот квартал. Падот на економската активност продолжи и во еврозоната, како наш најзначаен трговски партнер, кој во првиот квартал од годината изнесуваше 1,3%. Најголемо влијание за падот на домашниот БДП има индустријата, поради послабите остварувања кај производството на облека и текстил, производството на моторни возила, како и кај производството на фабрикувани метални производи. Гледано од расходната страна на БДП, падот во целост се должи на негативниот придонес на домашната побарувачка, главно поради високиот пад на бруто-инвестициите. Истовремено, продолжи закрепнувањето кај личната потрошувачка, која забележа мал раст, по постојаниот пад во претходните четири квартали. Од друга страна, нето-извозот забележа позитивен придонес, во услови на побрз раст на извозот од растот на увозот. Распожливите високофреквентни податоци за економската активност за вториот квартал засега покажуваат позитивни движења, со оглед на стабилизирањето на третиот бран од пандемијата, како и започнатата имунизација во земјата. Воедно, податоците за април покажуваат значително високи стапки на годишен раст на прометот во вкупната трговија и индустриското производство, за што придонесува и ниската споредбена основа поврзана со строгите мерки воведени за спречување на ширењето на КОВИД-19 во овој период од минатата година.

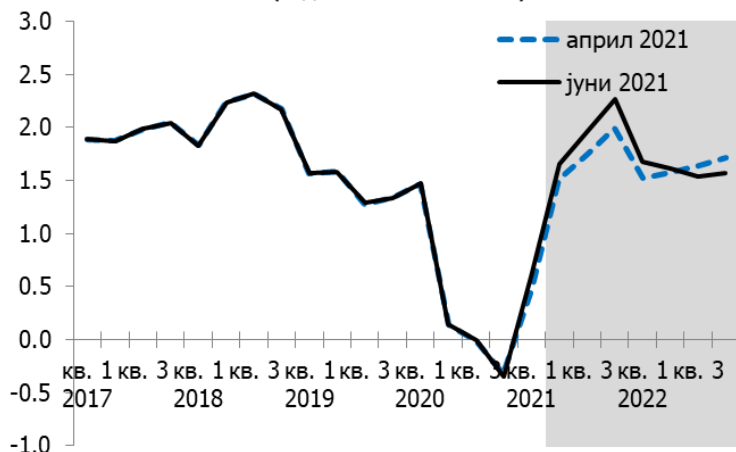
Странска ефективна побарувачка (годишни промени во %)

Извор: „Консензус форкаст“ и пресметки на НБРСМ.

Во најновите оценки за странската ефективна побарувачка е извршена минимална нагорна ревизија за целиот период на проекции, при што во моментот се очекува дека таа ќе изнесува 3,7% и 4,2% во 2021 и 2022 година, соодветно (3,6% и 4,1%, соодветно во април). Нагорната ревизија во 2021 година е одраз на очекувањата за поголем економски раст во Хрватска и Србија, додека во 2022 година се должи пред сè на очекувањата за поголема економска активност во Германија³.

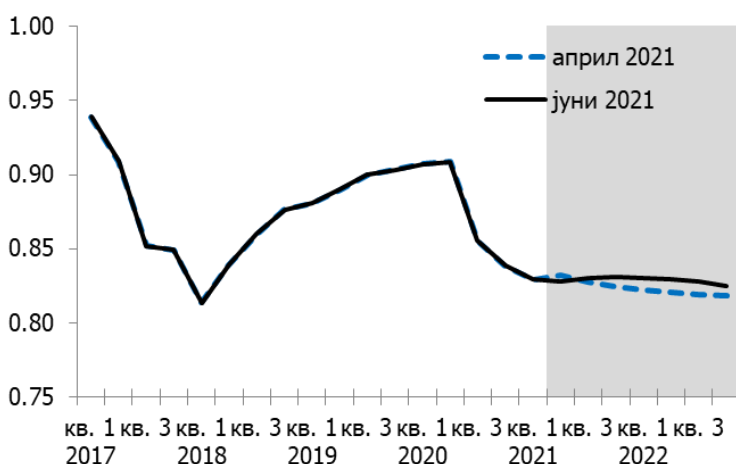
Странска ефективна инфлација (годишни стапки во %)

Извор: „Консензус форкаст“ и пресметки на НБРСМ.

Во поглед на оцените за странската ефективна инфлација, за 2021 година е извршена мала нагорна ревизија, а за 2022 година е задржана априлската оцена. Засега се очекува странска ефективна инфлација од 1,6% во двете години одделно, наспроти 1,4% и 1,6% во 2021 и 2022 година, соодветно, во април. Нагорната ревизија за 2021 се должи на очекувањата за повисок ценовен раст во речиси сите земји, а најмногу во Германија, Србија и во Италија.

Курс евро/САД-долар

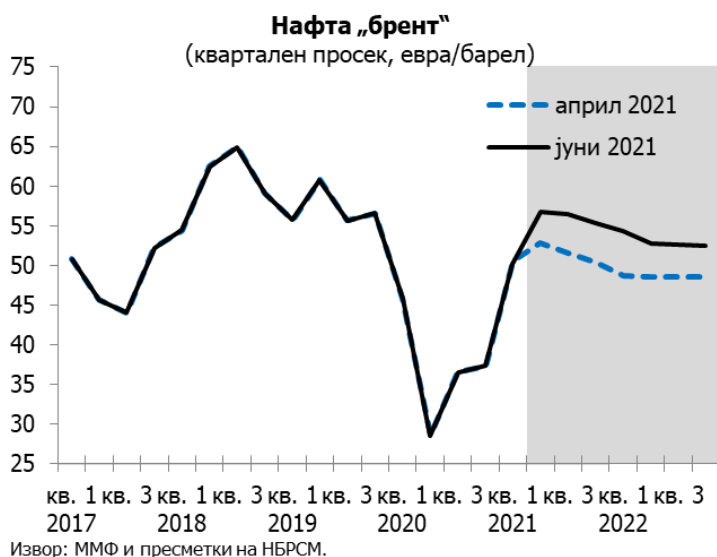

Извор: „Консензус форкаст“ и пресметки на НБРСМ.

Во поглед на девизниот курс евро / САД-долар, најновите оценки упатуваат на нагорна ревизија за 2021 и 2022 година. Притоа, и понатаму се очекува депрецијација на САД-доларот во однос на еврото, но послаба, особено во 2022 година, во најголема мера како резултат на најавите на ФЕД за постепено повлекување на една од програмите за поддршка на економијата за време на пандемија⁴ и на поволните макроекономски резултати.

³ Проектиран раст на Германија од 3,4% во 2021 и 4,2% во 2022 година (3,4% и 3,9% за 2021 и 2022 година, соодветно во април).

⁴ Повеќе на оваа интернет-[врска](#).

Очекувањата за движењето на цената на нафтата⁵ се ревидирани во нагорна насока за целиот период на проекции.

Притоа, и натаму се очекува значителен раст на цената на нафтата во 2021 година, но посилен од очекуваниот во април. Нагорната ревизија е одраз на оцените за намалување на залихите на нафта и задржување на мерките за ограничување на производството на нафта од страна на ОПЕК+ земјите⁶, во услови на очекувања за поголем раст на глобалната побарувачка, поттикнати од попозитивните изгледи за глобалната економија. За 2022 година и натаму се очекува релативно стабилизирање на цените на нафтата, односно нивен мал пад, кој е нешто поумерен од предвидениот во април.

Нагорни се ревизиите и кај цените на металите за целиот период на проекции,

а особено во 2021 година. Нагорните ревизии на цените на бакарот во најголема мера се резултат на солидната глобална побарувачка, особено од Кина и намаленото производство на бакар во Јужна Америка заради пандемијата, додека кај никелот, растот во најголем дел е резултат на очекувањата за недоволна понуда во услови на зголемена глобална побарувачка, во најголема мера заради потребите на производството на електрични автомобили. Во 2022 година се очекува мал раст на цените на металите, наместо малиот пад очекуван во април.

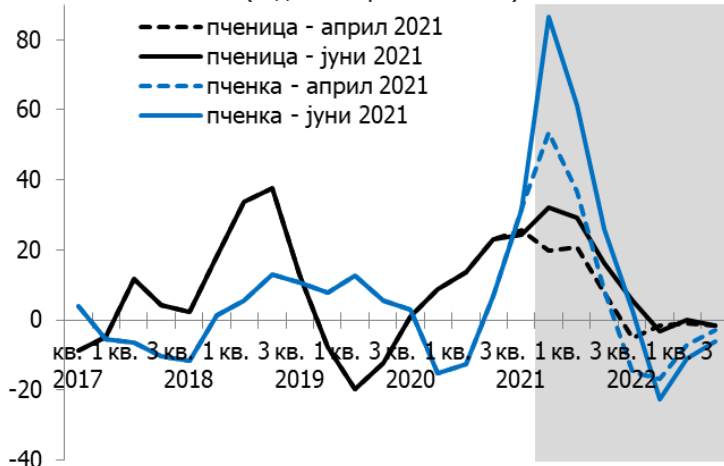

Според најновите оценки, поголема нагорна ревизија се забележува и кај

⁵ За анализата на цените на нафтата, металите и примарните прехранбени производи се користат разни извештаи на ММФ, Светската банка, ФАО, ОПЕК, ЕЦБ и на специјализирани меѓународни економски портали.

⁶ На 1.6.2021 година, земјите од ОПЕК+ одлучија за придржување до априлските одлуки за ограничување на производството на нафта помеѓу мај и јули за 2,1 милион барели на ден. Следствено во јули, квотите за ограничување на производството ќе изнесуваат во просек 5,8 милиони барели на ден.

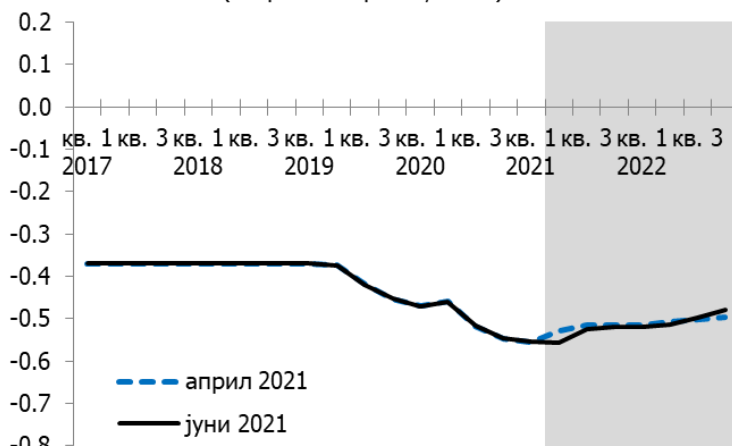
Цени на пченицата и пченката во евра
(годишни промени во %)

Извор: ММФ и пресметки на НБРСМ.

цените на примарните прехранбени производи за 2021 година во однос на април. Нагорната ревизија на цената на пченицата и пченката се должи на одредена загриженост за идното производство заради временските услови, очекувањата за помали залихи во САД и на натамошната побарувачка од Кина. За 2022 година се очекува стабилизирање на цената на пченицата, наместо очекуваниот пад во април, додека очекувањата за падот на цената на пченката се непроменети.

Едномесечен Еурибор
(квартален просек, во %)

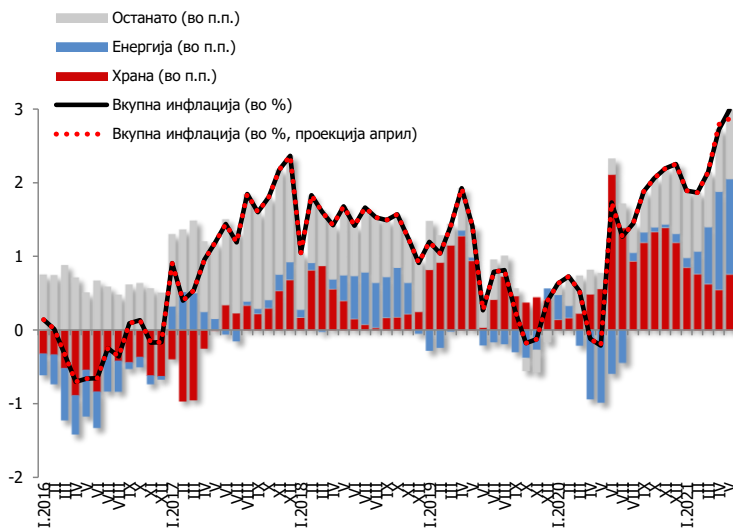
Извор: „Консензус форкаст“ и пресметки на НБРСМ.

Во поглед на едномесечниот ЕУРИБОР, оцените за 2021 и 2022 година се генерално непроменети во однос на априлските оцени. Имено, и натаму се очекува дека едномесечниот ЕУРИБОР ќе изнесува -0,53% во 2021 година и -0,50% во 2022 година.

Во мај 2021 година, **домашните потрошувачки цени** пораснаа за 0,7% на месечна основа (исто како и во претходниот

Стапка на инфлација

(годишни придонеси во вкупната инфлација, во п.п.)

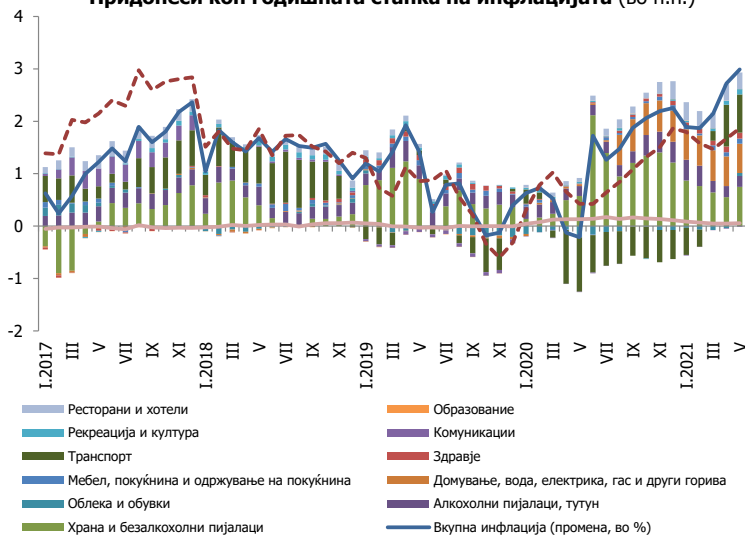
Извор: ДЗС и НБРСМ.

месец), во најголем дел заради зголемувањето на цените во категориите од прехранбената компонента (под влијание на сезонскиот ефект на цените на зеленчукот), а во мал дел и од позитивниот придонес на енергијата и базичната компонента⁷.

Годишната стапка на инфлација во мај изнесува 3% (2,7% во минатиот месец) при раст на цените на сите три главни компоненти, но најизразен е кај енергетската⁸ компонента. Остварената годишна стапка на инфлација во мај е во согласност со стапката на инфлација во априлските проекции. Гледано по компоненти, се забележува мало нагорно отстапување кај енергетската и базичната компонента, а мало надолно отстапување кај цените на храната.

Месечната стапка на базична инфлација во мај изнесуваше 0,3% (0,4% во претходниот месец), додека на годишна основа, базичната стапка на инфлација изнесува 1,9% (1,7% во претходниот месец). Слично како и во претходниот месец, и во мај највисок позитивен придонес имаат цените на услугите во рестораните и хотелите, следени од континуирираниот позитивен придонес на цените на тутунот⁹, а мал позитивен придонес имаат и цените на туристичките аранжмани и цените на фармацевтските производи. Од друга страна, негативен придонес имаат цените на воздушниот сообраќај и цените на аудиовизуелната опрема.

Придонеси кон годишната стапка на инфлацијата (во п.п.)

Извор: ДЗС и НБРСМ.

Во однос на очекуваните движења на цените на надворешните влезни претпоставки кај

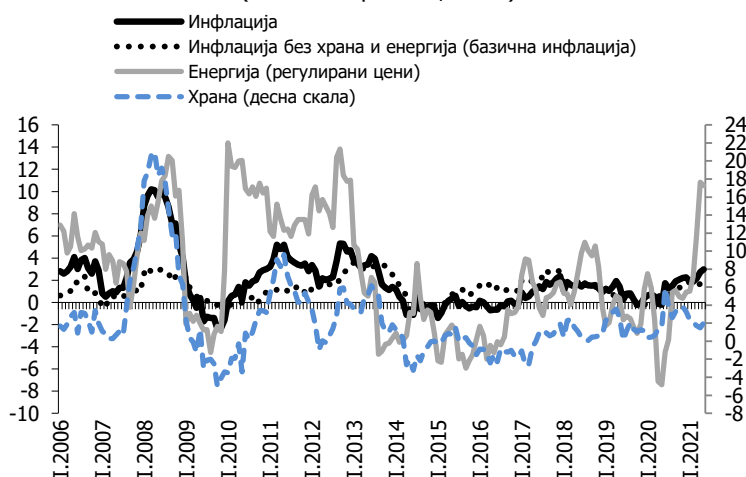
⁷ Гледано по групи производи, најголем позитивен придонес на месечна основа имаат порастот на цените на зеленчукот, потоа цените на овошјето, маслото и маснотиите. Дополнителен позитивен придонес имаат и цените на обувките, цените на нафтени деривати, како и цените на туристичките аранжмани. Од друга страна, најголем негативен придонес имаат пониските цени на нетрајните производи за рутинско одржување на домаќинствата и цените на автомобилите.

⁸ Годишниот раст на цените на енергијата е резултат на зголемувањето на цените на течните горива и мазива во мај 2021 година, согласно со нагорните движења на цената на нафтата на светските берзи. Дополнително влијание има пренесениот ефект од зголемувањето на цените на електричната енергија во август 2020 година, согласно со одлуката на Регулаторната комисија за енергетика. Имено, започнувајќи од 1.8.2020 година, цената на електричната енергија е повисока за 7,4%, односно за висока тарифа изнесува 5,95 ден/kWh, за ниска тарифа изнесува 2,99 ден/kWh, додека за еднотарифно мерење изнесува 4,77 ден/kWh (<https://www.erc.org.mk/pages.aspx?id=153>).

⁹ Годишниот раст на цената на тутунот во мај е одраз на покачувањето на цените на цигарите во јули 2020 година, согласно со предвиденото годишно зголемување на акцизите на цигарите за 0,20 денари/парче, заклучно со 1 јули 2023 година. На ист начин делуваа и промените во Законот за тутун, производи од тутун и сродни производи, според кој до ноември 2020 година сите пакувања на цигарите мора да имаат по 20 цигари (претходно имаше кутии и по 19 цигари), што заедно со зголемениот износ за акциза која се наплатува по цигара, придонесе за зголемувањето на трошоците на производителите.

Инфлација и цени на храната и енергијата

(годишни промени, во %)

Извор: Државен завод за статистика и пресметки на НБРСМ.

Странски ефективни* и домашни цени на храна

* Ефективните странски цени на храна се добиени како пондерирани збир од цените на храната во земјите што се најзначајни трговски партнери на Северна Македонија.

Извор: ДЗС, Еуростат и пресметки на НБРСМ.

проекцијата на инфлацијата, направените ревизии се во нагорна насока.

Засага, остварената инфлација е во согласност со проектираната. Сепак, неизвесноста од движењето на светските цени на примарните производи во следниот период и натаму е нагласена, со оглед на неизвесните економски ефекти поврзани со пандемијата и изгледите за справување со неа.

Во март 2021 година, номиналниот годишен раст на просечната нето-плата изнесуваше 6,8% (2,7% во претходниот месец). Забрзувањето на годишниот раст на платите, покрај споредбената основа поради преземените мерки за спречување на КОВИД-19 во март минатата година, во еден дел се должи и на покачувањето на платите во здравството¹⁰, како и од пренесениот ефект од редовното усогласување на растот на

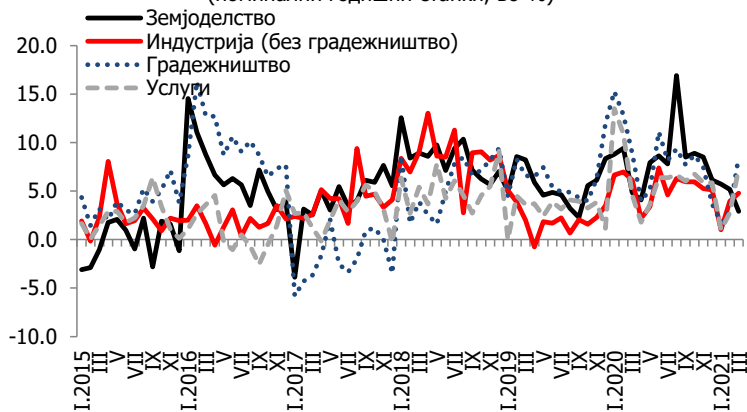
¹⁰ Во март 2021 година е платите се зголемија за 5% кај сите вработени во здравството (<http://zdravstvo.gov.mk/filipche-martovskata-plata-za-5-za-site-vraboteni-vo-zdravstvenite-ustanovi/>).

Просечна исплатена плата
(годишни стапки, во %)

Извор: ДЗС.

Просечна исплатена месечна нето-плата по сектори
(номинални годишни стапки, во %)

Извор: ДЗС.

законски утврдената минимална плата (зголемување за 3% во јули 2020 година¹¹).

Со оглед на ниската споредбена основа од март минатата година, кога кај поголем дел од дејностите беше забележана надолна корекција на платите поради пандемијата, годишен раст на платите е присутен кај сите дејности, а освен во здравството, најизразен е и кај дејностите „уметност, забава и рекреација“, „информации и комуникации“, „објекти за сместување и сервисни дејности со храна“, „други услужни дејности“, „рударство и вадење камен“, „градежништвото“, како и кај „преработувачката индустрија“.

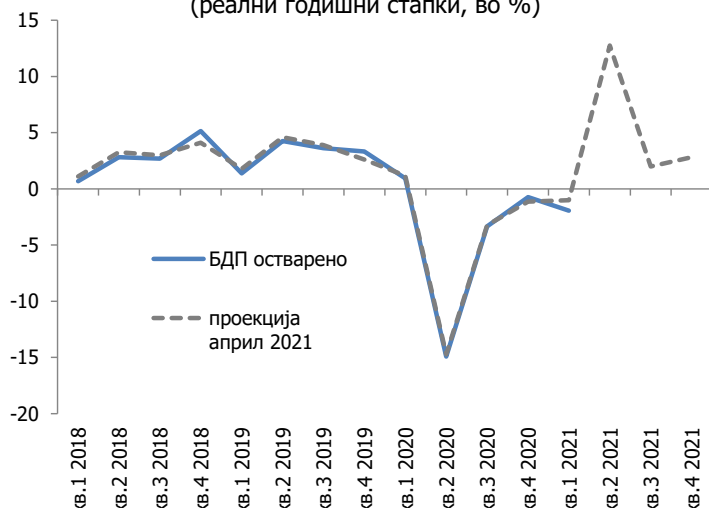
При раст на трошоците на живот на годишно ниво, **реалниот годишен раст на нето-платата во март изнесуваше 4,6%.**

Остварениот номинален и реален годишен раст на платите во првиот квартал од 2021 година (од 4% и 2%, соодветно) е повисок од очекувањата за раст на платите во првиот квартал од 2021 година, во рамки на априлската проекција.

Во првиот квартал од 2021 година, БДП забележа реален пад од 1,9% на годишна основа, што претставува мало продлабочување на падот споредено со падот во претходниот квартал (-0,7%). Ваквото остварување во првиот квартал може да се поврзе со појавата на третиот бран на КОВИД-19 и неговото негативно влијание врз динамиката на економското закрепнување. Притоа, падот на БДП во првиот квартал од

¹¹ Согласно со објавата на Министерството за труд и социјална политика, објавена во „Службен весник на РСМ“ бр. 75/20 и Уредбата со законска сила за примена на Законот за минимална плата во Република Македонија „Службен весник на РСМ“ бр. 88/20, минималната нето-плата се зголеми за 3%, односно за 434 денари. Висината на минималната плата во бруто-износ, започнувајќи од јули 2020 година до март 2021 година изнесува 21.776 денари (претходно 21.107 денари), односно минималната плата во нето-износ изнесува 14.934 денари (претходно 14.500 денари). Редовното усогласување за зголемување на минималната плата (со порастот за претходната година на просечно исплатената плата во РСМ, индексот на трошоци на живот и реалниот пораст на БДП – една третина од порастот од секој показател, соодветно) беше направено уште пред кризата предизвикана од КОВИД-19 пандемијата, но со Уредба, Владата го стави во мирување до завршување на вонредната состојба (односно за периодот април – јуни 2020 година). Претходно, покрај редовното усогласување во април 2019 година, минималната плата беше вонредно зголемена во декември 2019 година (за околу 2000 денари, нето) и изнесуваше 14.500 денари, нето (Закон за минимална плата, „Службен весник на РСМ“ бр. 239/19).

Бруто домашен производ
(реални годишни стапки, во %)

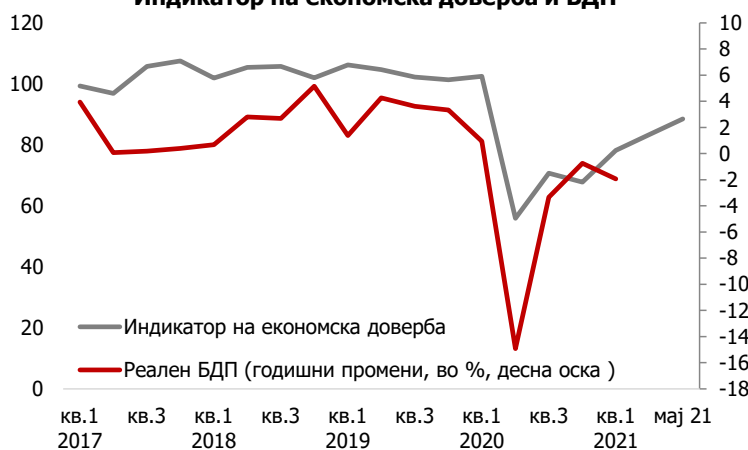
Извор: ДЗС и проекции на НБРСМ.
Разликите во серијата во остварениот период се должат на редовни ревизији на ДЗС.

годината е во склад со очекуваното продлабочување на падот од априлскиот циклус проекции.

Гледано од расходната страна на БДП, падот во првиот квартал во целост се должи на негативниот придонес на домашната побарувачка, при значително продлабочување на падот на бруто-инвестициите во однос на претходниот квартал и мал пад на јавната потрошувачка, додека личната потрошувачка забележа мал раст, по постојаниот пад во претходните четири квартали. Од друга страна, нето-извозот забележа позитивен придонес, во услови на значително забрзување на растот на извозот и умерен раст на увозот по падот во претходниот квартал.

Гледано од производната страна, падот во првиот квартал и натаму е дисперзиран, а најголемо влијание за падот на БДП има индустријата, чиј пад се должи на производството на облека и текстил, производството на моторни возила, како и од производството на фабрикувани метални производи, освен машини и опрема. Дополнителен негативен, но послаб, придонес, се забележува и кај дејноста „јавна управа и одбрана; образование; здравствена и социјална заштита“.

Индикатор на економска доверба и БДП

Извор: ДЗС и Европска комисија.

Во услови на ограничени расположливи податоци тешко може да се добие прецизна оцена за целокупната состојба во економијата во вториот квартал од 2021 година. Сепак, кога станува збор за согледувањата на економските субјекти за состојбата во економијата¹², резултатите од анкетните истражувања за периодот април – 2021 година упатуваат на поповолни согледувања во однос на првиот квартал од 2021 година, како и во однос на истиот период од минатата година. Ова упатува на поволни економски остварувања и продолжување на

¹² Се однесува на анкетите спроведени од страна на Европската комисија за мерење на економската доверба на субјектите во една економија. Композитниот показател на економска доверба се добива како пондерираниот просек од показателите на доверба за потрошувачите и показателите на доверба за одделните економски сектори (градежништво, индустрија, трговија на мало и услуги). Почнувајќи од јануари 2019 година, Европската комисија изврши ревизија на структурата на показателот за доверба на потрошувачите, а преку овој составен елемент и на композитниот показател на економска доверба. Повеќе информации за новата методологија може да се најдат на следнава врска: https://ec.europa.eu/info/files/reviced-consumer-confidence-indicator_en

постепеното економско закрепнување, кое во најголема мера се должи на стабилизирањето на третиот бран од пандемијата во овој период, како и на започнатата имунизација во земјата.

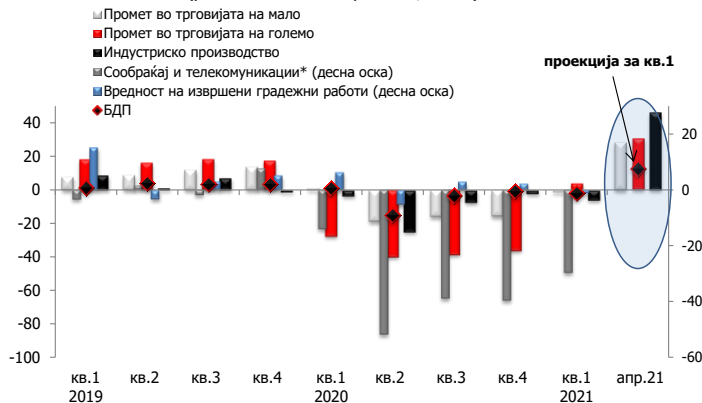
Што се однесува на високофреквентните податоци на страната на понудата, за април 2021 година се достапни податоците за индустријата и трговијата, коишто упатуваат на поволни остварувања и значително подобрување во годишните стапки на промена, при ниска споредбена основа.

Во април 2021 година **индустриското производство** оствари висок реален годишен раст од 46,1%, пред сè заради базниот ефект од ниската споредбена основа, поврзано со преземените рестриктивни мерки заради спречување на ширењето на КОВИД-19 во овој период од минатата година, што се одрази силно и врз економската активност. Ваквиот висок раст на годишна основа претставува значително подобрување на динамиката во споредба со годишниот пад во првиот квартал. Гледано по главните дејности, поволните остварувања во најголем дел се должат на високиот раст и на високиот позитивен придонес на преработувачката индустрија, а позитивен придонес има и рударството. Од друга страна, енергетскиот сектор се карактеризира со мал негативен придонес. Во рамки на преработувачката индустрија, растот е широко дисперзиран, а најголем позитивен придонес има групата дејности во кои се активни странските извозни капацитети, како што се производството на машини и уреди, производството на моторни возила и производството на електрична опрема, а исто така, солиден позитивен придонес има и производството на други неметални минерални производи. Кога станува збор за традиционалните дејности, позначителен позитивен придонес се забележува кај производството на текстил и облека, производството на пијалаци и производството на прехранбени производи.

Во април 2021 година, **прометот во вкупната трговија**, исто така, бележи висок реален годишен раст, што претставува значително забрзување во однос на малиот

Економски сектори

(реални годишни промени, во %)

* Прост просек од годишните стапки на промена на различните видови на транспорт и телекомуникациите. Извор: ДЗС и пресметки на НБРСМ.

ИНДУСТРИСКО ПРОИЗВОДСТВО И ОСТАНАТИ ЕКОНОМСКИ ДЕЈНОСТИ

	2019				2020				2021				
	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	јан.	фев.	мар.	апр.
<i>реални годишни промени во %</i>													
Бруто домашен производ	1.4	4.3	3.6	3.3	0.9	-14.9	-3.3	-0.7	-1.9	-	-	-	-
Индустриско производство	8.8	1.1	7.1	-1.3	-3.7	-25.0	-7.5	-2.3	-6.1	-13.5	-12.2	7.6	46.1
Извршени градежни работи	15.1	-3.3	3.0	5.3	6.3	-5.1	3.0	2.3	-1.1	-16.6	10.5	3.8	-
Високоградба	-9.3	5.1	23.7	-1.1	-8.5	-20.4	17.9	-8.6	18.5	-18.3	14.2	75.1	-
Нискоградба	58.3	-8.0	-6.7	11.1	21.3	4.7	-6.2	11.1	-16.1	-14.9	6.6	-28.2	-
Промет во трговијата - Вкупно*	13.9	12.8	15.3	15.5	-16.7	-30.6	-26.1	-24.3	0.9	-1.0	-1.6	5.1	29.2
Промет во трговијата на мало*	7.6	8.8	12.0	13.8	1.0	-18.6	-15.7	-15.5	-1.3	-4.3	-6.7	7.4	28.0
Промет во трговијата на големо*	18.0	16.0	18.1	17.3	-27.8	-40.1	-38.7	-36.3	3.7	2.1	4.7	4.1	30.4

* Реалните стапки на раст се пресметани од НБРСМ, со делење на номиналните стапки на раст со годишната инфлација, мерена според трошоците на живот. Податоците за трговијата во 2020 и 2021 година се претходни податоци, додека податоците за БДП во 2019 година се претходни, а за БДП во 2020 година се проценети. Извор: ДЗС и пресметки на НБРСМ.

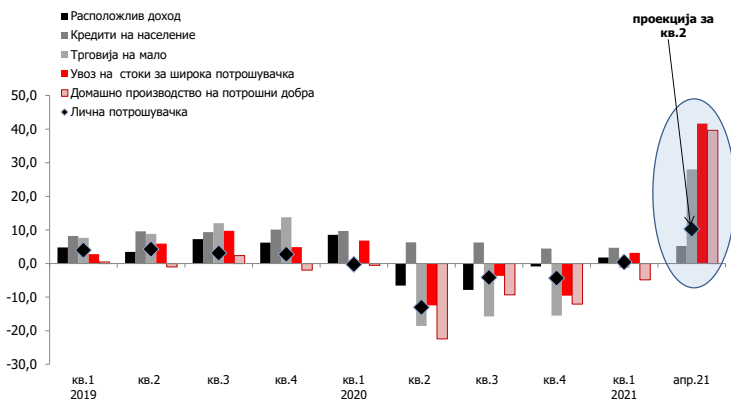
раст во првиот квартал. Притоа, поволните остварувања во вкупната трговија се должат на високиот раст кај сите видови трговија (трговија на големо, трговија на мало и трговија со моторни возила), со оглед на поволните месечни придвижувања и ниската споредбена основа од април претходната година.

Расположливите показатели за **агрегатната побарувачка** во вториот квартал од 2021 година, иако се во ограничен обем, главно упатуваат на раст на економската активност во овој период. Сепак ваквите движења се во најголем дел одраз на ниската споредбена основа од претходната година поради строгите мерки воведени за спречување на ширењето на КОВИД-19.

Расположливите податоци за движењата **кај личната потрошувачка** за април бележат раст и главно ја одразуваат ниската споредбена основа од претходната година, и покрај сè уште присутните, но поблаги рестриктивни мерки за заштита на јавното здравје поради појавата на третиот бран од пандемијата. Така, по значителниот пад минатата година и минималниот раст во првиот квартал, во април кај трговијата на мало се забележуваат двоцифрени стапки на годишен раст, а повисок раст има и кај домашното производство на потрошни добра, увозот на стоки за широка потрошувачка и кај бруто-приходите од ДДВ. Од друга страна, кога станува збор за изворите на финансирање на личната потрошувачка, расположливите податоци за овој период упатуваат на натамошен раст кај дел од компонентите на расположливиот доход (достапни податоци само за пензиите), како и на забрзан раст на кредитите на населението. Показателот за довербата на потрошувачите¹³ упатува на поповолни (односно помалку негативни) очекувања за општата економска состојба во вториот квартал од 2021 година во однос на првиот квартал од 2021 година и на позитивни очекувања за финансиската ситуација во наредниот период.

Високофреквентните податоци за **бруто-инвестициите** во април 2021 година главно се позитивни и како и кај личната

Индикатори за движењето на личната потрошувачка
(реални годишни стапки, во %)

Извор: ДЗС и пресметки на НБРСМ.

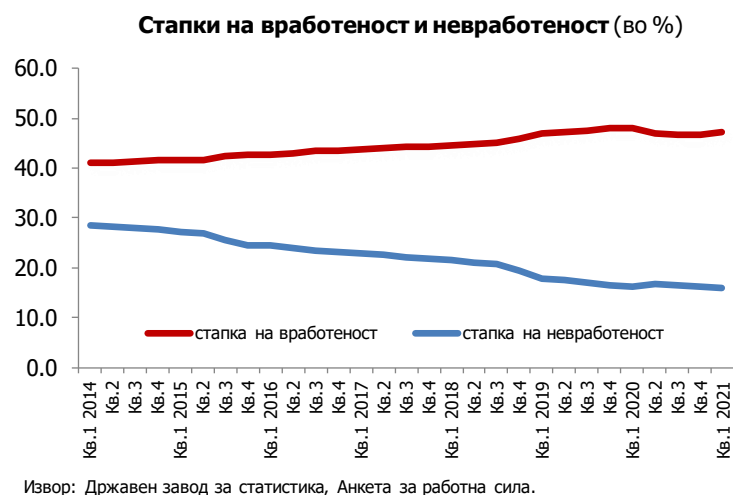
¹³ Согласно со анкетите на Европската комисија.

потрошувачка, претежно ја одразуваат ниската споредбена основа од минатата година. Така, во овој период се забележува висок годишен раст кај вкупното индустриско производство, домашното производство на капитални производи и кај увозот на средства за работа. Исто така, натамошен раст се забележува кај данокот на добивка, како и кај долгорочното кредитирање на претпријатијата од страна на банките. Од друга страна, државните капитални инвестиции бележат пад (по растот во првиот квартал). Што се однесува на оцените на раководителите на претпријатијата во индустријата и градежништвото за вториот квартал од 2021 година, тие главно упатуваат на поповолни очекувања во споредба со претходниот квартал.

Податоците за **надворешнотрговската размена** во април 2021 година упатуваат на можно проширување на дефицитот во вториот квартал од годината во однос на истиот период од минатата година при повисок раст на увозот од извозот на стоки во апсолутни износи.

Според фискалните податоци за април 2021 година, буџетските остварувања упатуваат на годишен раст на **јавната потрошувачка** во вториот квартал од годината, главно предизвикан од растот на трошоците за стоки и услуги.

Неповолната состојба поврзана со пандемијата на КОВИД-19 и присуството на третиот бран на нејзино ширење во првиот квартал од 2021 година и натаму има претежно негативно влијание врз поместувањата на пазарот на труд, иако дел од индикаторите укажуваат на одредено стабилизирање на состојбата во овој сегмент од економијата. Така, **бројот на вработени лица и во првиот квартал од 2021 година забележа годишен пад од 2,2%**¹⁴, што предизвика намалување на стапката на вработеност за 1 п.п. во однос на истиот квартал од претходната година (од 48,1% на 47,1%). Од друга страна, **стапката на невработеност забележа натамошно намалување, со што во првиот квартал од годината се сведе на 16%** (16,1% во

¹⁴ Најголем придонес кон падот на вработеноста имаат дејностите поврзани со дејностите „транспорт и складирање“, „објекти за сместување и сервисни дејности со храна“ и „земјоделство, шумарство и рибарство“.

Продуктивност и трошоци за труд по единица производ
(годишни промени, во %)

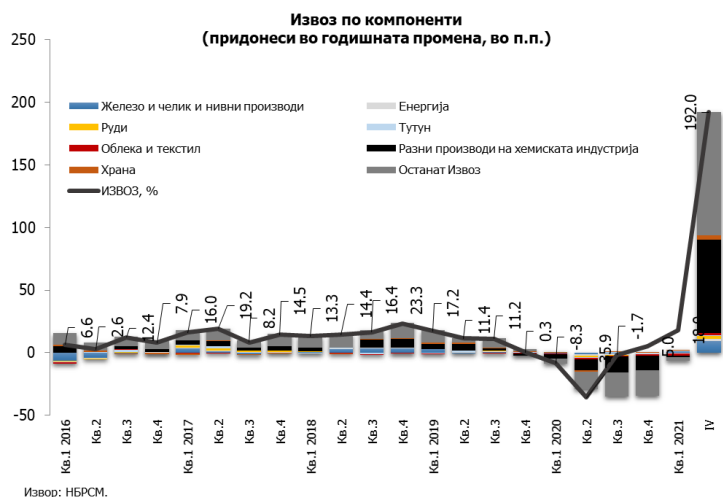
Извор: Државен завод за статистика и пресметки на НБРСМ.

претходниот квартал), повторно во целост како резултат на порастот на неактивното население.

Продуктивноста на трудот¹⁵ се задржа во позитивната зона и во првиот квартал од 2021 година, со умерен раст од 0,7% (раст од 1,4% во претходниот квартал). Растот на продуктивноста во првиот квартал е резултат на помалиот пад на економската активност во споредба со намалувањето на вработеноста.

Во услови на натамошен повисок раст на бруто-платите споредено со умерениот раст на продуктивноста, **во првиот квартал на 2021 година трошоците за труд по единица производ** се повисоки за 2,8% на годишна основа (4,8% во претходниот квартал). Сепак, динамиката на годишниот раст на трошоците за труд е поумерена, што во најголема мера се должи на забавувањето на растот на платите во првиот квартал.

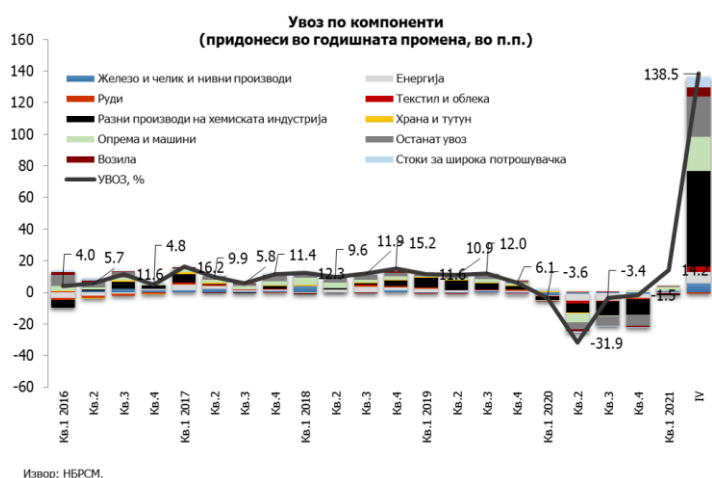
¹⁵ Вкупната продуктивност се пресметува како пондериран збир на пресметаната продуктивност на ниво на индивидуален сектор. Во рамките на секој сектор, продуктивноста се пресметува како сооднос помеѓу додадената вредност во тој сектор и бројот на вработени лица.

Дефицитот во размената на стоки со странство, во април 2021 година забележа проширување од 68,8% на годишна основа, во услови на повисок раст на увозот од растот на извозот на стоки. Вкупната надворешнотрговска размена забележа силен раст во однос на истиот период од претходната година. Во најголема мерка оваа промена е одраз на ниската споредбена основа од минатата година, кога поголем дел од извозните капацитети привремено прекинаа со работење, како последица на мерките за справување со вирусната инфекција КОВИД.

Во април 2021 година, извозот на стоки се зголеми за 2,9 пати на годишна основа, пред сè како резултат на ниската споредбена основа од претходната година. Позитивен придонес за растот забележаа сите категории, а најмногу извозната активност на капацитетите од автомобилската индустрија.

Во споредба со априлската проекција, остварувањата во април 2021 година засега се подобри од очекуваните за второто тримесечје. Позначителни нагорни отстапувања се забележуваат кај извозот на дел од производните капацитети во странска сопственост, додека останатите категории се генерално во согласност со проекцијата.

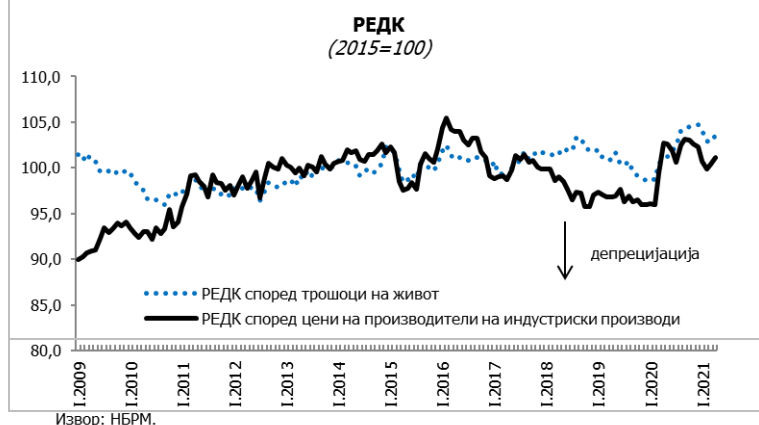

Увозот на стоки во април 2021 година оствари раст од 2,4 пати на годишна основа, исто така поради ниската споредбена основа од минатата година. Позитивен придонес за растот на увозот на стоки остварија сите компоненти, со исклучок на рудите, кои забележаа пад. Притоа, најголем придонес бележи повисокиот суровински увоз на дел од извозните капацитети во странска сопственост, увозот на опрема и машини, како и останатиот увоз. Помал позитивен придонес забележаа и увозот на енергија (повисоки увезени количини, но и повисоки цени), увозот на стоките за широка потрошувачка, возилата, како и железото и челикот.

Остварувањата кај увозот на стоки во април 2021 година засега се повисоки од

очекувањата за вториот квартал според априлските проекции, при повисок увоз кај дел од производните капацитети во странска сопственост, останатиот увоз, увозот на опрема и машини, како и увозот на стоки за широка потрошувачка.

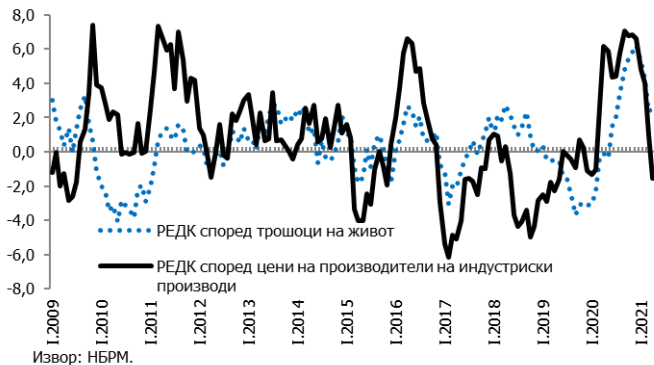
Со оглед на поголемото нагорно отстапување кај увозот во однос на отстапувањето кај извозот на стоки, остварениот трговски дефицит во април 2021 година е нешто повисок од очекуваниот во априлската проекција, но периодот на оцена е премногу кус за да може да се донесат прецизни заклучоци.

Во април 2021 година, индексот на РЕДК дефлациониран со трошоците на живот аперира за 2,6%, додека индексот на РЕДК пресметан со цените на производителите на индустриски производи забележа депрецијација на годишна основа од 1,5%, првпат по тринаесет месеци постојан пораст. Притоа, РЕДК во април бележи понатамошна апрецијација, од 2,8%, како резултат на депрецијацијата на повеќе валути во однос на денарот, меѓу кои најзначајно е влијанието на турската лира, руската рубља, украинската гривна и САД-доларот. Промените кај релативните цени на годишна основа се поволни, при пониски трошоци на живот за 0,1% и пониски релативни цени на индустриските производители за 4,2%.

РЕДК

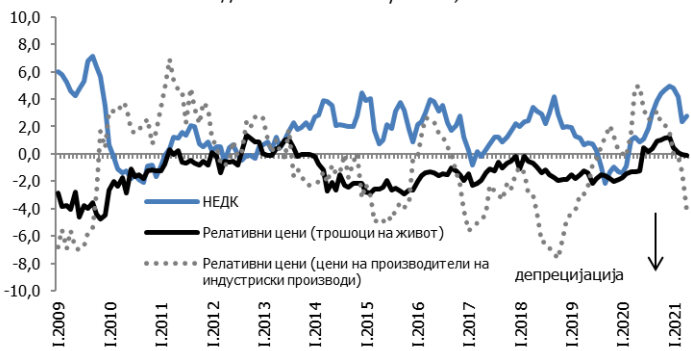
годишна стапка на промена, во %

Извор: НБРМ.

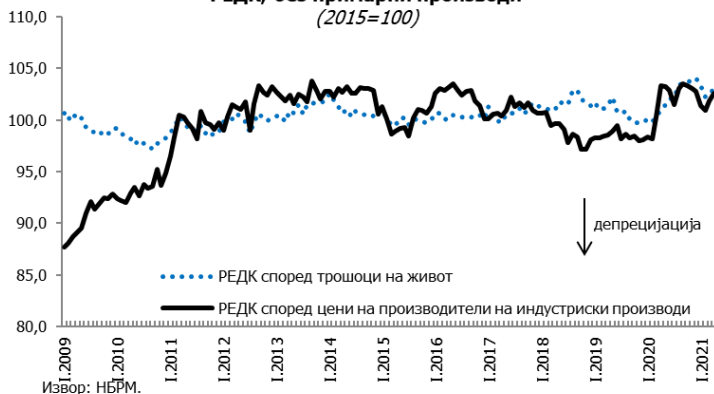
НЕДК и релативни цени

годишни стапки на промена, во %

Извор: НБРМ.

РЕДК, без примарни производи
(2015=100)

Извор: НБРМ.

Индексите на РЕДК пресметани со годишни движења заснова на годишна основа се забележуват во скапај индекс на РЕДК пресметани производи во април 2021 година забележуват егзотензивно движења на примарните производи. Поконкретно, во индексот 2021 РЕДК индексот на РЕДК дефлационира живоо април 2021 година додека РЕДК дефлациониран додека дефлациониранте сопни производи забележуваат позитивна промена од 7% депресија од 0,7% Притоа, релативните трошоци на живот трошоциска живот 1,6%, а релативните цени на производителите на индустриски производи се намалени за 2,9% и од другата страна НЕДК продолжува да забележи умерена април 2021 од 2,3% на годишна основа.

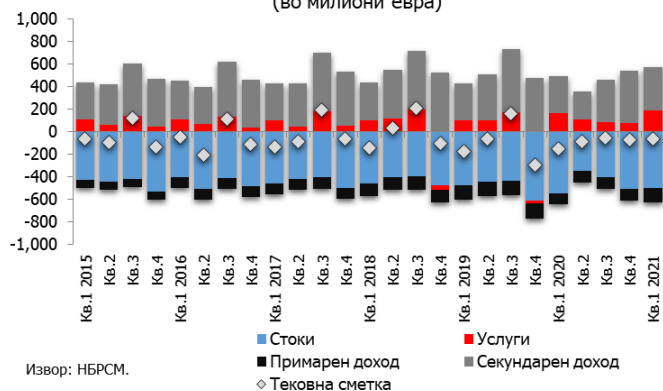
РЕДК, без примарни производи
годишна стапка на промена, во %

НЕДК и релативни цени, без примарни производи
годишни стапки на промена, во %

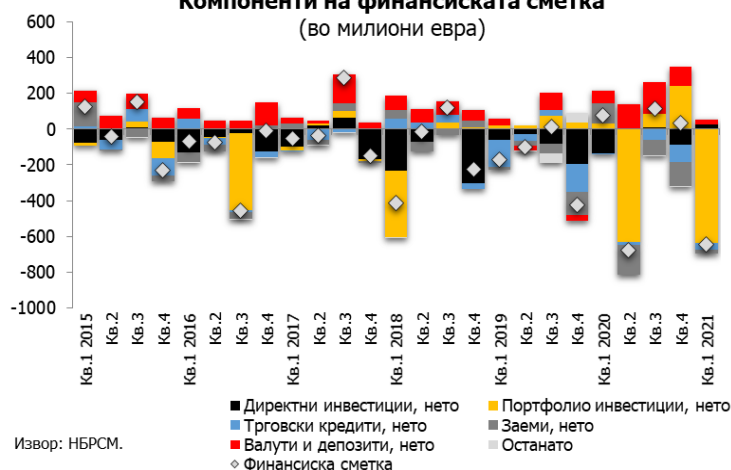
Компоненти на тековната сметка
(во милиони евра)

Во првиот квартал од 2021 година, дефицитот на тековната сметка во билансот на плаќања изнесува **61,2 милиона евра, или 0,5% од БДП**, што е во согласност со очекувањата за првото тримесечје според априлската проекција.

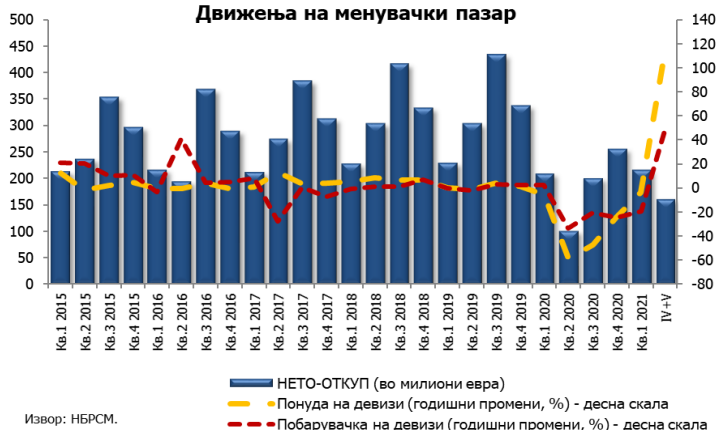
Во рамките на тековната сметка, гледано по компоненти, има одредени отстапувања во двете насоки. Имено, повисок суфицит од очекувањата е забележан кај услугите (главно како резултат на подобрите остварувања кај останатите услуги) и кај секундарниот доход (повисоки трансфери кај државата). Од друга страна, повисок дефицит од очекуваниот во априлската проекција е забележан кај размената на стоки (поголемо отстапување кај увозот во однос на извозот на стоки) и кај примарниот доход.

Компоненти на финансиската сметка
(во милиони евра)

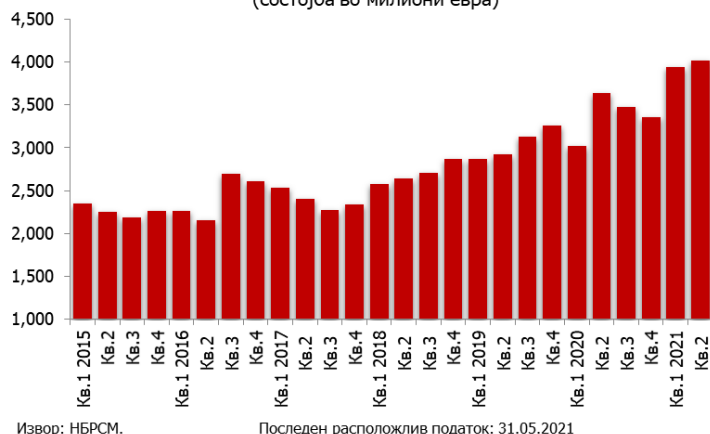
Кај финансиската сметка, во првиот квартал од 2021 година се остварени **нето-приливи¹⁶ од 642,1 милион евра (или 5,5% од БДП)**, коишто главно се во склад со очекувањата, при повисоки нето-приливи врз основа на долгорочни заеми и трговски кредити, помали нето-одливи кај категоријата „валути и депозити“ и поумерени текови кај директните инвестиции. Останатите финансиски текови главно се во рамки на очекувањата според априлската проекција.

Движења на менувачки пазар

Остварениот нето-откуп на менувачкиот пазар во периодот април – мај 2021 година, изнесува 160,6 милиони евра, што претставува пораст за 2,5 пати на годишна основа. Ваквите остварувања се должат на посилниот раст на понудата од растот на побарувачката на девизи (за 2,1 пати и за 50,1%, соодветно).

Бруто девизни резерви
(состојба во милиони евра)

Состојбата на бруто девизните резерви на 31.05.2021 година изнесува 4.019,8 милиони евра, што претставува пораст од 80,6 милиони евра во однос на крајот од првиот квартал. Гледано преку факторите на промена, во најголем дел промената во девизните резерви произлегува од трансакциите за управување со девизните резерви, ценовните и курсните разлики и редовна отплата на обврските на јавниот сектор кон странство. Останатите текови имаа поумерено влијание врз промените кај девизните резерви во анализираниот период.

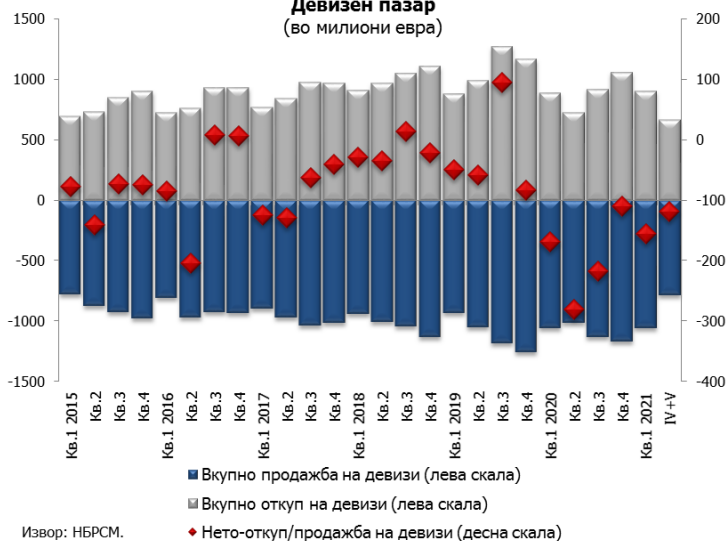
¹⁶ Според новата методологија за изготвување на билансот на плаќања (BPM6), термините „нето-приливи“ и „нето-одливи“ означуваат нето-создавање обврски и нето-стекнување средства, соодветно.

Фактори на промена на девизните резерви во периодот април-мај 2021 година (во милиони евра)

Извор: НБРСМ.

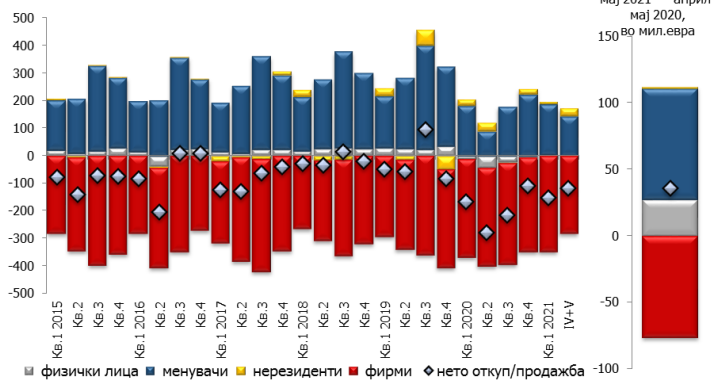
Девизен пазар (во милиони евра)

Извор: НБРСМ.

Во периодот април – мај 2021 година, на девизниот пазар на банките е остварена пониска нето-продажба на девизи во споредба со истиот период од минатата година. Ваквата промена се должи на повисокиот раст кај понудата во однос на растот на побарувачката на девизи.

Структура на девизен пазар, (нето откуп/продажба, во милиони евра)

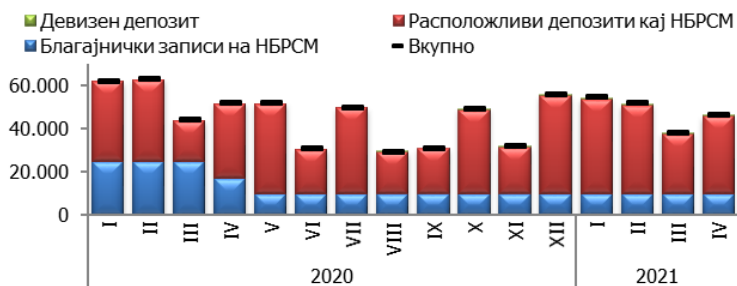

Извор: НБРСМ.

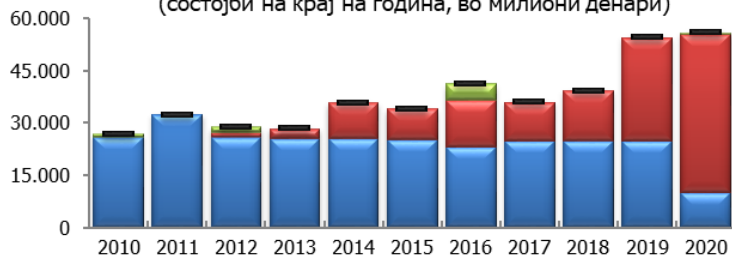
Секторската анализа покажува дека ваквите поместувања во најголем дел произлегуваат од повисокиот нето-откуп кај менувачите и пониската нето-продажба кај физичките лица.

Монетарни инструменти

(состојби на крај на месец, во милиони денари)

(состојби на крај на година, во милиони денари)

Извор: НБРСМ.

Состојбата на монетарните инструменти на крајот на април забележа зголемување во споредба со претходниот месец, што се должи на зголемениот износ на пласирани средства на банките во депозити кај Народната банка, при непроменета состојба на благајничките записи¹⁷. Нивото на монетарните инструменти на крајот на април засега е повисоко од проектираното ниво за крајот на вториот квартал на 2021 година¹⁸.

Нето девизната актива на Народната банка на крајот на април е повисока од проектираната состојба за крајот на вториот квартал од 2021 година.

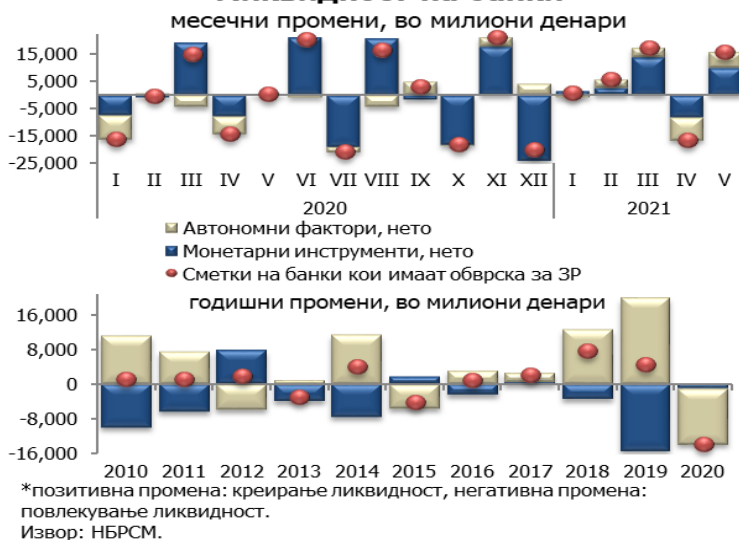
Вкупните депозити на државата кај Народната банка во април забележаа умерено зголемување во однос на претходниот месец, при што нивната состојба засега е повисока во однос на проектираната за крајот на второто тримесечје од 2021 година.

Примарните пари во април забележаа месечен пад, како резултат на намалувањето на вкупните резерви на банките кај Народната банка, при раст на готовите пари во оптек. Притоа, состојбата на примарните пари на крајот на април е пониска во однос на проектираното ниво за крајот на второто тримесечје од 2021 година.

¹⁷ На аукцијата на благајнички записи на Народната банка, која се одржа на 14 април 2021 година, беа понудени и продадени благајнички записи во износ од 10.000 милиони денари, со каматна стапка од 1,25% и рок на достасување од 28 дена.

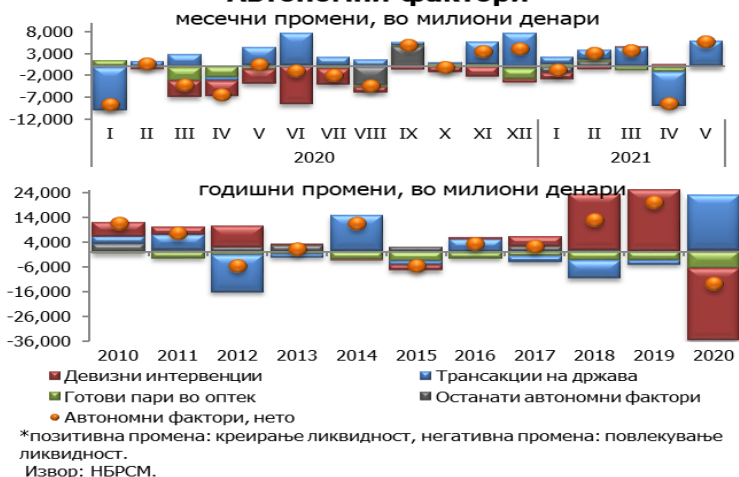
¹⁸ Споредбите на остварувањата се во однос на априлската проекција на Народната банка.

Ликвидност на банки*

Според оперативните податоци за тековите на ликвидност, **ликвидноста на банкарскиот систем во мај се зголеми.** Монетарните инструменти делува во насока на креирање ликвидност, при што промената во целост произлегува од намалувањето на пласманите на банките во краткорочните депозити, односно во депозитите преку ноќ, при непроменета состојба на благајничките записи¹⁹. Автономните фактори на нето-основа исто така беа во насока на поддршка на ликвидноста, што во најголем дел беше резултат на трансакциите на државата, при мал придонес и на готовите пари во оптек.

Автономни фактори*

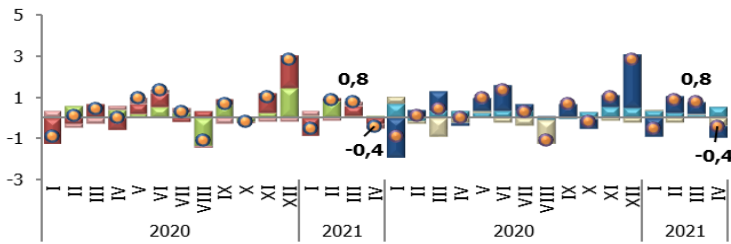

Монетарни инструменти*

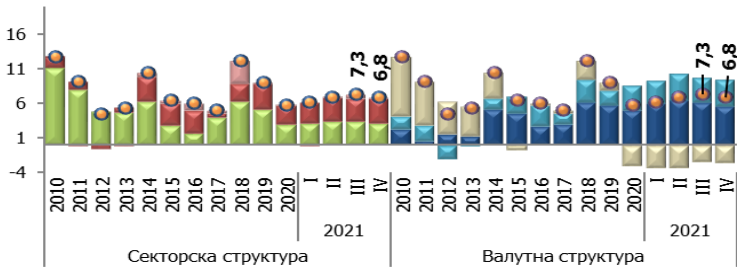

¹⁹ На аукцијата на благајнички записи на Народната банка, која се одржа на 12 мај 2021 година, беа понудени и продадени благајнички записи во износ од 10.000 милиони денари, со каматна стапка од 1,25% и рок на достасување од 35 дена.

Вкупни депозити
(придонеси во п.п., месечни промени)

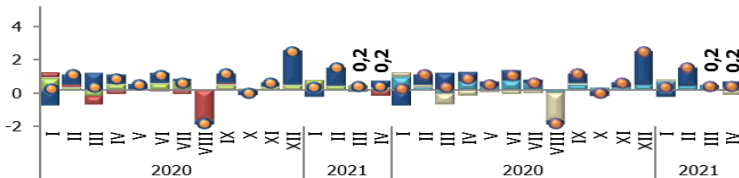
(придонеси во п.п., годишни промени)

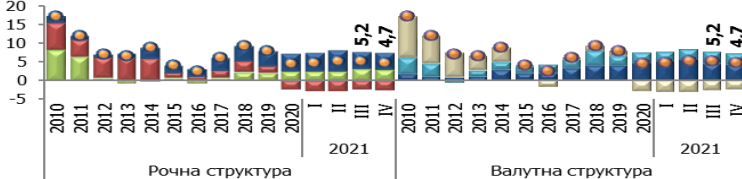
- Депозити на останати сектори*
- Депозити во странска валута
- Депозити на претпријатијата
- Депозити, месечни/годишни промени, во %
- Депозити во домашна валута
- Депозитни пари
- Депозити на домаќинствата
- Депозити, годишни промени, во %

*Во депозитите на останати сектори се опфатени депозитите на останатите финансиски институции, депозитите на локалната самоуправа и депозитите на непрофитните институции кои им служат на домаќинствата кај банките, како и денарските трансфербилни депозити на останатите финансиски институции и на локалната самоуправа кај Народната банка
Извор: НБРСМ.

Депозити на домаќинства
(придонеси во п.п., месечни промени)

(придонеси во п.п., годишни промени)

- Депозитни пари
- Депозити на домаќинствата во домашна валута
- Депозити на домаќинствата во странска валута
- Долгорочни депозити на домаќинствата
- Краткорочни депозити на домаќинствата
- Депозити на домаќинствата, месечни/годишни промени, во %

Извор: НБРСМ.

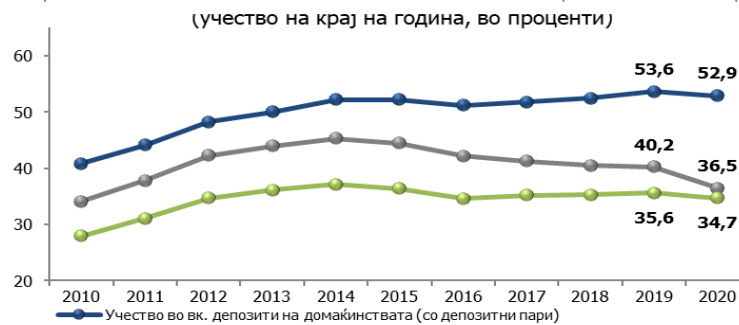
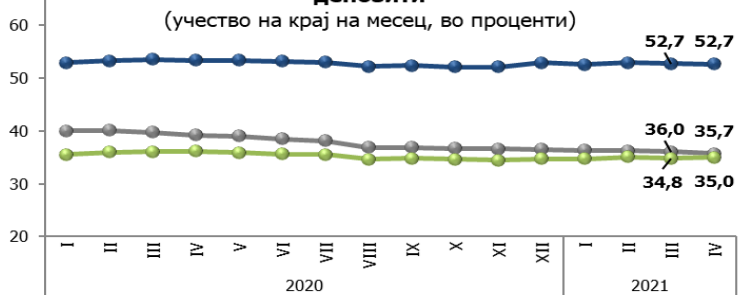
Вкупните депозити²⁰ во финансискиот систем, во април остварија месечен пад од 0,4%, по умерениот раст во претходниот месец. Од секторски аспект, намалувањето на вкупните депозити пред сè е резултат на намалувањето на депозитите на останатите финансиски институции, како и на депозитите на претпријатијата, при умерен раст на депозитите на домаќинствата. Од валутен аспект, месечниот пад на вкупните депозити е резултат на намалувањето на денарските депозити, при раст на депозитите во странска валута. Вкупните депозити во април се пониски во однос на крајот на првиот квартал, при очекувано зголемување за вториот квартал од годината во априлската проекција.

Годишната стапка на раст на вкупните депозити во април изнесува 6,8% и е на нивото на проектираниот годишен раст за крајот на вториот квартал од 2021 година. Од секторски аспект, растот пред сè произлегува од зголемувањето на депозитите на претпријатијата, при истовремен годишен раст и на депозитите на домаќинствата. Од валутен аспект, растот во најголем дел е резултат на депозитите во денари (заради растот на депозитните пари), при солиден раст и на девизните депозити.

Депозитите на домаќинствата остварија месечен раст од 0,2% во април, при раст на депозитните пари и на девизните депозити. Од рочен аспект, придонес во растот на депозитите на домаќинствата имаат краткорочните депозити, при пад на долгорочните депозити. **На годишна основа, растот на депозитите на домаќинствата во април изнесува 4,7%.**

²⁰ Податоците се однесуваат на депозитите на недржавниот сектор во банките и штедилниците, средствата на останатите финансиски институции на сметките кај НБРСМ и средствата на единиците на локалната самоуправа на сметките кај НБРСМ. Податоците соодветствуваат со методолошките измени на НБРСМ од јуни 2018 година. Повеќе информации за методолошките измени може да се најдат на следнава врска: http://www.nbrm.mk/monetarna_statistika_i_statistika_na_kamatni_stapki.nspj.

Денарски депозити на домаќинствата/вкупни депозити

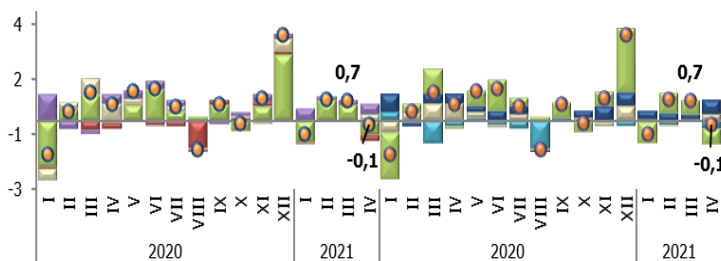
● Учество во вк. депозити на домаќинствата (со депозитни пари)
● Учество во вк. депозити на домаќинствата (без депозитни пари)
● Учество на вк. ден. депозити на домаќинствата во вк. депозити на приватниот сектор (со депозитни пари)*

*Вкупните депозити само во банки и штедилници. Извор: НБРСМ.

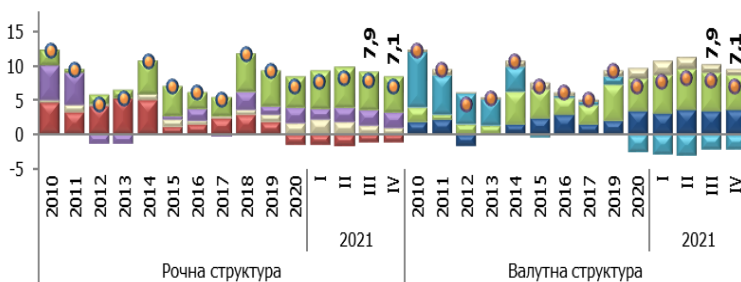
Учеството на денарските депозити (со депозитните пари) во вкупните депозити на домаќинствата на крајот на април изнесува 52,7% и е на исто ниво како и во претходниот месец.

Парична маса М4

(придонеси во п.п., месечни промени)

(придонеси во п.п., годишни промени)

■ ГПО надвор од депозитни институции
■ Вкупни краткорочни депозити
■ Вкупни девизни депозити
● М4, годишни промени, во %

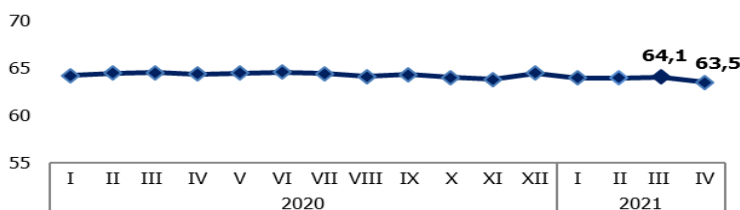
■ Депозитни пари
■ Вкупни денарски депозити
■ Вкупни долгорочни депозити

Извор: НБРСМ.

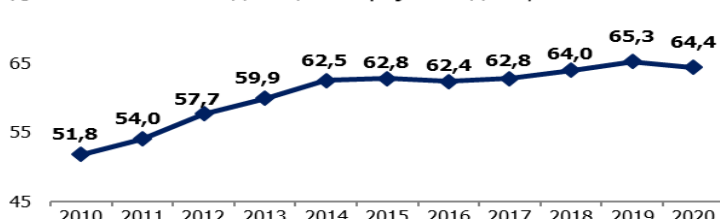
Паричната маса изразена преку најширокиот монетарен агрегат М4, во април оствари минимален месечен пад од 0,1%, наспроти растот од 0,7% во претходниот месец. Намалувањето пред сè е резултат на најликвидната компонента на паричната маса, односно на падот на депозитните пари, при мало зголемување на готовите пари во оптек. Од аспект на рочноста, краткорочните депозити забележаа умерен раст, при мал пад на долгорочните депозити. Од валутен аспект, намалувањето е резултат на падот на денарските депозити, при умерен раст на депозитите во странска валута. **На годишна основа, паричната маса во април е повисока за 7,1%, при проектиран годишен раст од 6,9% за вториот квартал од 2021 година.**

Учество на М4 денарски дел во вкупна парична маса М4

податоци на крај на месец, во %

податоци на крај на година, во %

Извор: НБРСМ.

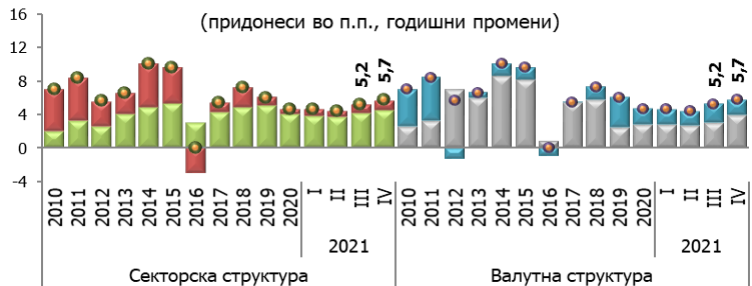
Учеството на денарскиот дел во вкупната парична маса М4 на крајот на април изнесува 63,5% (64,1% во претходниот месец).

Вкупни кредити

(придонеси во п.п., месечни промени)

(придонеси во п.п., годишни промени)

Секторска структура

Валутна структура

- Кредити во странска валута
- Кредити во домашна валута
- Кредити на претпријатијата
- Кредити на домаќинствата
- Кредити, месечни/годишни промени, во %
- Кредити, годишни промени, во %

Извор: НБРСМ.

Вкупните кредити во април остварија месечен раст од 0,7%, слично како и во претходниот месец (раст од 0,9%).

Од секторски аспект, зголемувањето е речиси подеднакво резултат на растот на кредитите на домаќинствата и на претпријатијата. Во однос на валутната структура, растот во целост е резултат на кредитите во домашна валута, при мал пад на кредитите во странска валута. Во април, вкупните кредити остварија раст во однос на крајот на првиот квартал, што е во рамките на очекуваното зголемување за вториот квартал на 2021 година според априлската проекција.

Годишната стапка на раст на вкупните кредити во април изнесува 5,7% и засега ја надминува проектираната стапка на раст од 4,0% за вториот квартал на 2021 година, согласно со априлската проекција.

Од секторски аспект, растот во поголем дел произлегува од кредитите на домаќинствата, при позитивен придонес и од кредитите на претпријатијата. Во однос на валутната структура, поголем придонес во годишниот кредитен раст имаат кредитите во домашна валута, при позитивен придонес и на кредитите во странска валута (вклучително и денарските кредити со валутна клаузула).

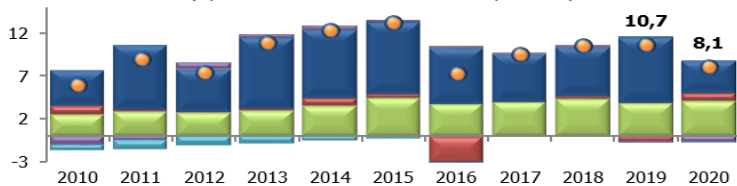
Кредити на домаќинствата*

(придонеси во годишни промени, во п.п.)

Годишниот раст на кредитите на домаќинствата²¹ во април изнесува **9,0%**, при раст и на станбените и на потрошувачките кредити.

(придонеси во п.п., годишни промени)

*не се вклучени кредитите на самостојните вршители на дејност со личен труд

Сомнителни и спорни побарувања

(секторска структура и учество во вкупни кредити)
месечни податоци

Годишни податоци

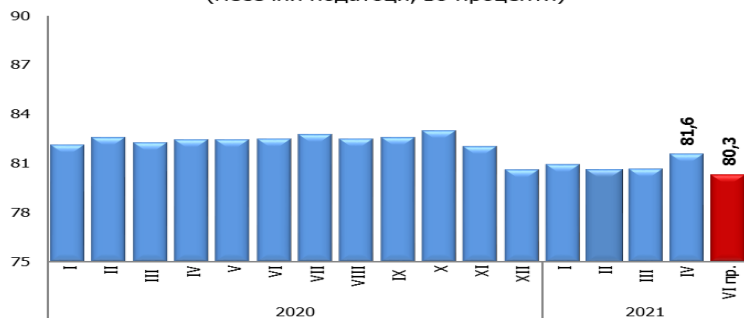

■ Сомнителни и спорни побарувања на претпријатијата во милиони денари, лева скала
 ■ Сомнителни и спорни побарувања на домаќинствата во милиони денари, лева скала
 ● Учество на сомнителните и спорните побарувања во вкупните кредити во %, десна скала
 Извор: НБРСМ.

Учеството на сомнителните и на спорните побарувања во вкупните кредити во април се задржа на нивото од претходниот месец и изнесуваше **3,4%**. Гледано од аспект на секторската структура, и натаму најголем дел од вкупниот износ на нефункционални кредити произлегува од секторот „претпријатија“, додека учеството на нефункционалните кредити на секторот „домаќинства“ е значително помало.

²¹ Без кредитите на самостојните вршители на дејност со личен труд.

Сооднос помеѓу вкупните кредити и депозити (месечни податоци, во проценти)

Показателот за искористеноста на депозитниот потенцијал на банките за кредитирање на приватниот сектор во април изнесува **81,6%** и засега е повисок во споредба со вредноста на овој показател за крајот на вториот квартал од 2021 година (80,3%), во априлската проекција.

(годишни податоци, во проценти)

Извор: НБРСМ.

Каматни стапки на вкупните депозити (месечни податоци, во проценти)

Кај каматните стапки на вкупните депозити (денарски и во странска валута)²², каматниот распон остана стабилен на нивото од 0,7 п.п., при непроменети каматни стапки на денарските и на девизните депозити. Кај **новопримените вкупни депозити**²³, каматниот распон се стесни на 0,3 п.п, во услови на намалување на денарската каматна стапка за 0,2 п.п., при раст на девизната каматна стапка за 0,1 п.п.

(податоци со крај на година, во проценти)

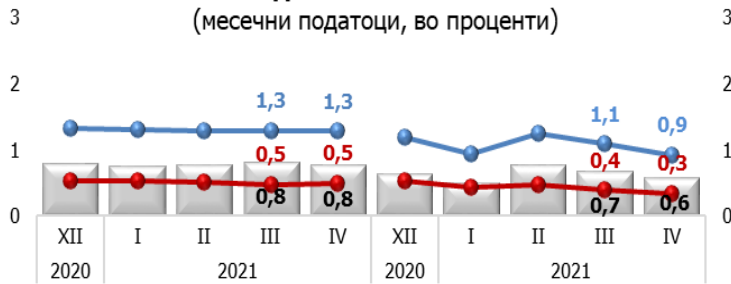
Извор: НБРСМ

²²Податоците за каматните стапки се согласно со методолошките измени на НБРСМ од јуни 2018 година. Повеќе информации за методолошките измени може да се најдат на следнава врска: http://www.nbrm.mk/monetarna_statistika_i_statistika_na_kamatni_stapki.nspj.

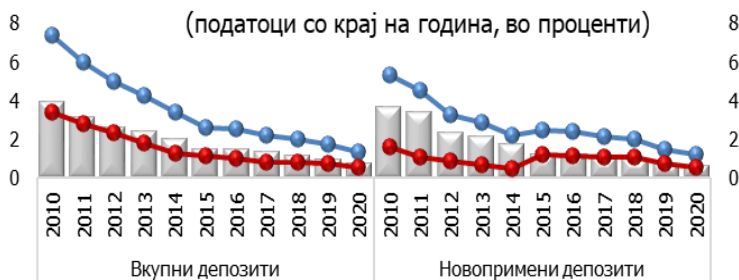
²³Во однос на каматните стапки на новопримените депозити треба да се има предвид дека за нив се карактеристични променливи движења. Променливоста на каматните стапки на новопримените депозити произлегува од фактот што тие се условени од обемот на новопримени депозити (кој од месец во месец може да варира) и нивната каматна стапка.

Каматни стапки на депозитите на домаќинствата

(месечни податоци, во проценти)

(податоци со крај на година, во проценти)

■ Каматен распон (во п.п.)
● Каматна стапка на денарски депозити
● Каматна стапка на девизни депозити

Извор: НБРСМ

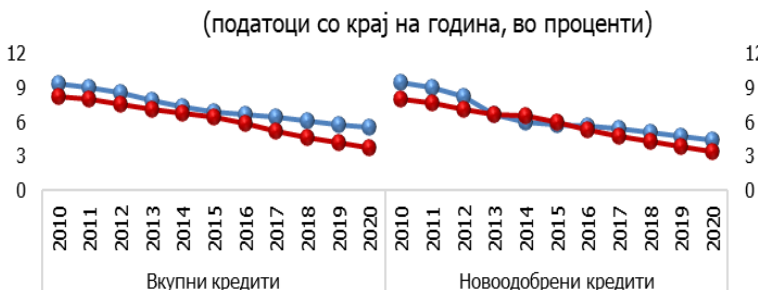
Кај каматните стапки на депозитите на домаќинствата распонот меѓу каматните стапки на денарските и девизните депозити и понатаму изнесува 0,8 п.п., при непроменети каматни стапки на денарските и девизните депозити. Каматниот распон кај новопримените депозити на домаќинствата се стесни на 0,6 п.п., при намалување на каматната стапка на денарските и девизните депозити за 0,2 п.п. и 0,1 п.п., соодветно.

Каматни стапки на вкупните кредити, по сектори

(месечни промени, во проценти)

(податоци со крај на година, во проценти)

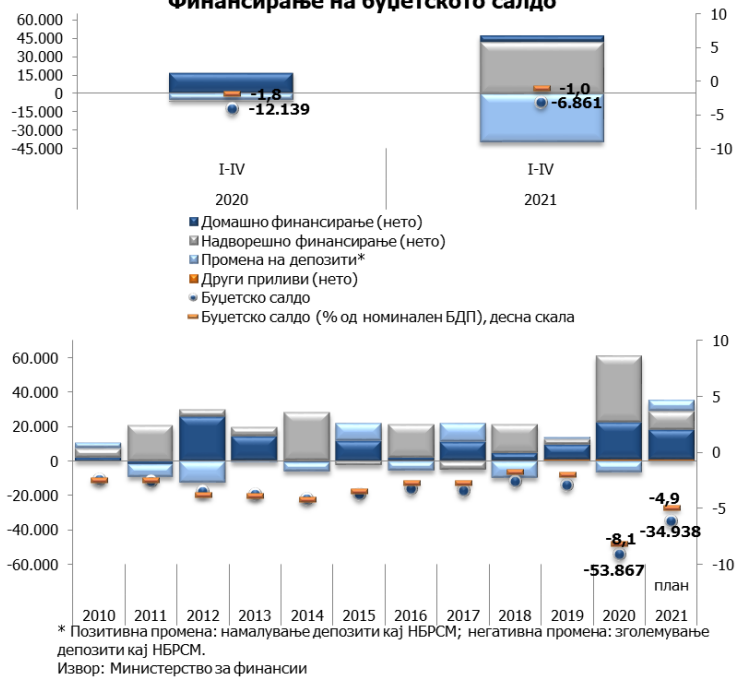
● Каматна стапка на кредити на домаќинства
● Каматна стапка на кредити на претпријатија

Извор: НБРСМ

Во април, каматните стапки на вкупните кредити на домаќинствата и претпријатијата се задржаа на нивото од претходниот месец, од 5,4% и 3,7%, соодветно. Кај новоодобрените кредити²⁴, каматните стапки на домаќинствата се намалија за 0,1 п.п. во однос на претходниот месец, а на претпријатијата се зголемија за 0,4 п.п. и изнесуваа 4,5% и 3,9%, соодветно.

²⁴Во однос на каматните стапки на новоодобрените кредити треба да се има предвид дека за нив се карактеристични променливи движења. Променливоста на каматните стапки на новоодобрените кредити произлегува од фактот што тие се условени од обемот на новоодобрени кредити (кој од месец во месец може да варира) и нивната каматна стапка.

Финансирање на буџетското салдо

Остварениот буџетски дефицит во периодот јануари – април 2021 година, кој изнесува 6.861 милион денари (или 1,0% од БДП²⁶) во најголем дел е финансиран преку задолжување на државата на надворешниот пазар²⁷, а дополнително и на домашниот пазар, при што депозитите на државата во НБРСМ забележаа зголемување.

Државни хартии од вредност (промени, во милиони денари)

Во мај 2021 година, состојбата на издадените државни хартии од вредност²⁸ на примарниот пазар се намали на месечна основа за 158 милиони денари и на крајот од месецот изнесуваше 134.047 милиони денари. Намалувањето на државните хартии од вредност во мај во целост се должи на намалувањето кај дванаесетмесечните државни записи²⁹.

(состојби, во милиони денари)

Извор: Министерство за финансии.

²⁶Во рамки на анализата, за номиналниот БДП за 2021 година се користат априлските проекции на Народната банка.

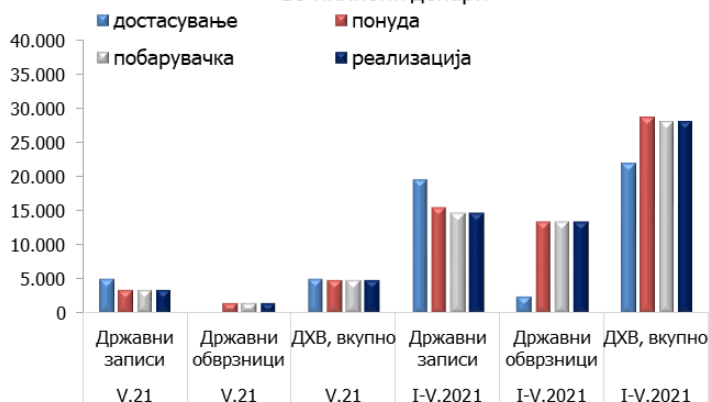
²⁷На почетокот на март 2021 година, државата ја издаде осмата еврообврзница во вредност од 700 милиони евра со рочност од седум години и со каматна стапка од 1,625%.

²⁸За 2021 година, според Буџетот, планирано е нето-домашно задолжување (континуирани државни хартии од вредност) на државата во износ од 18.448 милиони денари, односно раст на состојбата на државни хартии од вредност до ниво од 146.313 милиони денари.

²⁹Во мај 2021 година достасаа дванаесетмесечни државни записи во износ од 4.905 милиони денари.

Аукции на државни хартии од вредност

во милиони денари

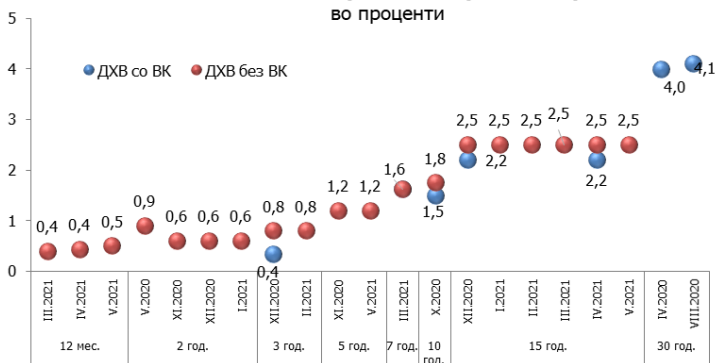

Извор: Министерство за финансии.

Новите емисии на државни хартии од вредност во мај 2021 година беа со рачност од дванаесет месеци, пет години и петнаесет години. Во услови на емисија на државни хартии од вредност во помал износ од износот што доставуваше, како и при нешто понизок интерес на пазарните учесници во однос на понудениот износ, на крајот на мај нивната состојба се намали.

Каматни стапки на државни хартии од вредност

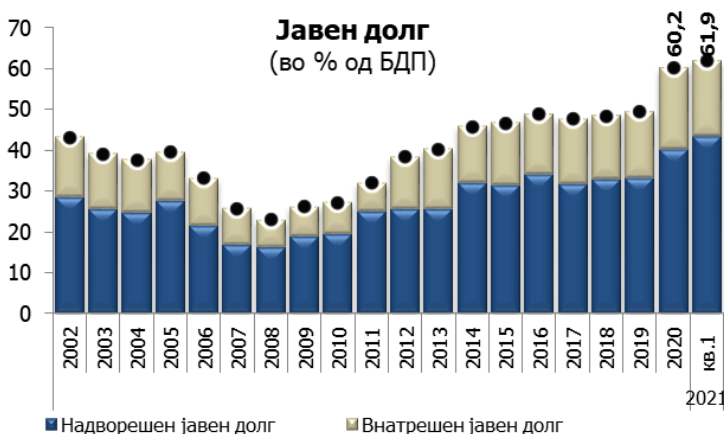
во проценти

Извор: Министерство за финансии.

Во мај, на редовната аукција Министерството за финансии минимално ја зголеми каматната стапка на новоиздадените дванаесетмесечни државни записи без валутна клаузула (од 0,4% на 0,5%), додека каматните стапки на новоиздадените петгодишни и петнаесетгодишни државни обврзници без валутна клаузула останаа непроменети (1,2% и 2,5%, соодветно).

Јавен долг
(во % од БДП)

Извор: Пресметки на НБРСМ врз основа на податоци од Министерството за финансии.

На крајот на првиот квартал од 2021 година, јавниот долг³⁰ изнесува 61,9% од БДП³¹, што е повисоко за 1,7 п.п. во споредба со крајот на 2020 година. Ваквата промена произлегува од надворешниот јавен долг³², кој е зголемен за 3,2 п.п. и на крајот на кварталот изнесува 43,4% од БДП, при намалување кај внатрешниот јавен долг за 1,5 п.п., при што изнесува 18,5% од БДП. Вкупниот државен долг во првиот квартал од годината е зголемен во однос на крајот на 2020 година за 2,3 п.п. и изнесува 53,5% од БДП, додека долгот на јавните претпријатија (гарантиран и

³⁰Јавниот долг е дефиниран со Законот за јавен долг („Службен весник на РМ“ број 62/2005, 88/2008, 35/2011, 139/2014 и 98/2019) според кој претставува збир на државниот долг и долгот на јавните претпријатија основани од државата или од општините, општините во Градот Скопје и Градот Скопје, како и трговските друштва коишто се во целосна или во претежна сопственост на државата или на општините, општините во Градот Скопје и Градот Скопје.

³¹Во рамките на анализата, за номиналниот БДП за 2021 година, користени се априлските проекции на Народната банка.

³² Во март 2021 година беше издадена осмата еврообврзница во износ од 700 милиони евра, со рок на доставување од седум години и со каматна стапка од 1,625%.

негарантиран)³³ на крајот на кварталот изнесува 8,3% од БДП.

³³Согласно со измените во Законот за јавен долг од мај 2019 година негарантираниот долг на јавните претпријатија и акционерските друштва основани од државата или од општините, општините во Градот Скопје и Градот Скопје, се пресметува во јавниот долг („Службен весник на РМ“ бр. 62/2005, 88/2008, 35/2011, 139/2014 и 98/2019).

Прилог 1: Индикативни категории за личната потрошувачка и бруто-инвестициите

ИНДИКАТИВНИ КАТЕГОРИИ ЗА ЛИЧНАТА ПОТРОШУВАЧКА

	2018				2019				2020				2021			
	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	фев.	мар.	апр.
	<i>реални годишни промени во %</i>															
Промет во трговија на мало*	5,8	8,9	9,4	10,5	7,6	8,8	12,0	13,8	1,0	-18,6	-15,7	-15,5	-1,3	-6,7	7,4	28,0
Бруто приходи од ДДВ*	3,9	6,5	7,5	6,9	3,5	1,4	7,5	6,6	1,8	-20,0	-10,8	-4,2	2,9	0,6	24,5	38,0
Увоз на стоки за широка потрошувачка*	8,0	2,6	3,0	11,0	2,8	5,9	9,7	4,9	6,8	-12,5	-3,7	-9,6	3,2	-5,4	27,8	41,7
Домашно производство на потрошни добра	6,1	-1,0	-0,1	5,6	0,5	-1,0	2,4	-2,0	-0,5	-22,4	-9,3	-12,1	-4,8	-11,8	6,6	39,7
Кредити на население*	7,7	8,2	8,5	9,3	8,2	9,6	9,3	10,1	9,7	6,3	6,2	4,5	4,7	4,0	4,7	5,2
Просечна нето-плата*	3,4	4,7	3,9	5,4	2,2	2,4	3,5	4,2	10,0	4,6	7,0	4,7	2,0	0,8	4,6	-
Приватни нето-трансфери*	5,6	9,2	4,3	2,1	-2,2	-4,7	5,7	2,2	-2,7	-40,1	-36,6	-11,6	8,3	-1,7	50,5	-
Пензии*	2,1	3,4	2,6	4,4	4,1	2,2	3,9	2,1	5,7	6,2	5,3	5,5	2,3	1,0	1,0	1,0

*реалните стапки на раст се пресметани од НБРСМ, со делење на номиналните стапки на раст со годишната инфлација, мерена според трошоците на живот.

Извор: Државен завод за статистика, Министерство за финансии и пресметки на НБРСМ.

ИНДИКАТИВНИ КАТЕГОРИИ ЗА ИНВЕСТИЦИИТЕ

	2018				2019				2020				2021			
	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	фев.	мар.	апр.
	<i>реални годишни промени во %, освен за СДИ промените на реалните износи се во милиони денари</i>															
Увоз на средства за работа*	19,1	20,2	10,5	11,6	2,0	4,8	12,7	6,7	0,9	-34,6	-3,0	4,3	8,9	-3,8	40,3	134,7
Извршени градежни работи**	-39,6	0,9	-10,0	14,6	15,1	-3,3	3,0	5,3	6,3	-5,1	3,0	2,3	-1,1	10,5	3,8	-
Домашно производство на капитални производи	19,3	24,2	16,0	5,7	12,3	-2,9	10,7	7,1	-5,7	-46,0	-9,0	1,0	-13,2	-19,7	-0,5	209,8
Државни капитални инвестиции*	-65,0	-39,5	-10,7	-34,1	-11,1	62,7	26,3	66,5	23,8	-34,4	26,0	-20,7	94,2	34,7	69,8	-36,1
Директни инвестиции***	8572,0	5779,6	3761,2	8336,9	-11081,9	-2571,9	5347,7	-6986,1	4746,0	-2203,6	-5586,9	-6856,1	-10040,3	-2199,1	-6435,2	-
Долгорочни кредити на претпријатија*	2,0	4,7	6,6	5,9	4,9	4,8	2,6	6,4	4,1	8,2	11,5	5,8	7,3	5,8	7,3	5,1

*реалните стапки на раст се пресметани од НБРСМ, со делење на номиналните стапки на раст со годишната инфлација, мерена според трошоците на живот.

**реалните стапки на раст се добиени со користење на стапката на раст на дефлаторот на трошоците во градежништвото за нови објекти за домување.

***реалните износи се пресметани од НБРСМ, со делење на номиналните износи со нивото на индексот на потрошувачките цени (база година: 2020=100).

Извор: Државен завод за статистика, Министерство за финансии и пресметки на НБРСМ.